

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1924.

Andra kammaren.

Nr 32.

Tisdagen den 6 maj.

Kl. 3,30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 29 och den 30 nästlidna april.

§ 2.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 58—60, bevillningsutskottets betänkanden nr 35 och 36, bankoutskottets utlåtanden nr 39, 40 och 42 samt andra lagutskottets utlåtande nr 17.

§ 3.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från konstitutionsutskottet, nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och de Socialistiska Sovjetrepublikernas Union avslutat handelsavtal; samt

från andra lagutskottet:

nr 134, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av pensionstillägg för barn åt änka efter enligt pensionsförsäkringslagen pensionsberättigad man;

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med vissa bestämmelser angående handel med brännved och annat virke i löst mått m. m.; och

nr 136, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om understödsföreningar.

§ 4.

Ordet lämnades nu på begäran till

Herr **Röing**, som yttrade: Herr talman! Å styrelsens för interparlamentariska gruppen vägnar anhåller jag att till riksdagens andra kammare få överlämna vissa vid den interparlamentariska unionens XXI:a konferens i Köpenhamn den 15—17 augusti 1923 antagna resolutioner.

Härefter avlämnade herr Röing en till riksdagen ställd, av tryckt exemplar av ovanberörda resolutioner åtföljd skrivelse av följande lydelse:

Andra kammarens protokoll 1924. Nr 32.

Till riksdagen.

Jämlikt gällande stadgar för Interparlamentariska Unionen åligger det Unionens medlemmar att i möjligaste mån medverka till att Unionens verksamhet blir känd i deras respektive länder i syfte att tillförsäkra densamma mesta möjliga stöd.

Särskilt åligger det varje nationell grupp av nämnda union att genom sitt sekretariat eller någon av sina medlemmar bringa till vederbörande parlamentskännedom de interparlamentariska konferensernas beslut.

I anledning härav får styrelsen för Riksdagens Interparlamentariska Grupp härmed vördsamt överlämna ett exemplar av de vid XXI:a interparlamentariska konferensen i Köpenhamn den 15—17 augusti 1923 fattade resolutionerna, och ber styrelsen att särskilt få fästa uppmärksamheten vid resolutionerna angående de nationella minoriteternas rätt, avrustningsfrågan och ekonomiska och finansiella frågor, däribland skadestandsproblemet.

Stockholm den 2 maj 1924.

Styrelsen för Riksdagens Interparlamentariska Grupp.

Theodor Adelswärd.

Omförmälda skrivelse och resolutioner lades till handlingarna.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

bankoutskottets utlåtande, nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående sättet för amortering och förräntning av statslån till Hultsfred—Västervik—Åtvidaberg—Bersbo järnvägsaktiebolag;

första lagutskottets utlåtande, nr 30, i anledning av väckt motion med förslag till ändring av 25 kap. 22 § strafflagen;

andra lagutskottets utlåtande, nr 21, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till epidemilagen den 19 juni 1919 dels ock en i anledning av propositionen väckt motion; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. i skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212) jämte en i ämnet väckt motion;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillämpning i Västerbottens och Norrbottens läns landstingsområden av förordningen den 15 juni 1923 (nr 213) angående skogsvårdsstyrelser och till förordning om ändrad lydelse av 5 § i förordningen den 11 oktober 1912 (nr 275) om skogsvårdsavgift jämte en i ämnet väckt motion;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för främjande av skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna och Idre socknar;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängd giltighetstid av avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket;

nr 34, i anledning av väckt motion om bedrivande av upplysningsverksamhet angående torvströ, dess tillverkning och användning m. m.;

nr 35, i anledning av väckt motion om anslag för möjliggörande av sänkning av räntan å vissa lån till elektriska distributionsföreningar;

nr 36, i anledning av väckt motion om viss ändring i gällande villkor för erhållande av statsbidrag till lantmäteriförrättning;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond; och

nr 38, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående elev- och lärlingsavgifterna vid de till Alnarp förlagda skolor samt till Alnarps egendom m. m.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Johansson</i> i Sollefteå	under 9 dagar fr. o. m. den	7 maj,
» <i>Leffler</i>	» 3 »	» » 10 »
» <i>Johanson</i> i Hörninge	» 8 »	» » 7 »
» <i>Sjöblom</i>	» 3 »	» » 7 » och
fru <i>Thüring</i>	» 3 »	» » 7 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,44 e. m.

In fidem.
Per *Cronvall*.

Onsdagen den 7 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos, men bordlades åter bankoutskottets utlåtande nr 34, första lagutskottets utlåtande nr 30, andra lagutskottets utlåtande nr 21 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 30—38.

§ 2.

Till avgörande företogs nu första lagutskottets utlåtande, nr 29, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förmynderskap m. m. dels ock i ämnet väckta motioner. *Ang. lag om förmynderskap m. m.*

Genom en den 22 februari 1924 dagtecknad proposition, nr 53, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om förmynderskap,
- 2) lag angående införande av lagen om förmynderskap,
- 3) lag om vård av omyndigs värdehandlingar,
- 4) lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet,
- 5) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken,
- 6) lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap,

Ang. lag om
förmynders-
skap m. m.
(Forts.)

- 7) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption,
- 8) lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap,
- 9) lag om ändrad lydelse av 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken,
- 10) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 10 § handelsbalken,
- 11) lag om ändrad lydelse av 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen,
- 12) lag om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo,
- 13) lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet,
- 14) lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom,
- 15) lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden,
- 16) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse,
- 17) lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 av särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden,
- 18) lag angående ändrad lydelse av 77 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården,
- 19) lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1921 med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset,
- 20) lag angående ändrad lydelse av 3, 6 och 7 §§ i lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter,
- 21) lag angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker,
- 22) lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap, samt
- 23) lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om kon-sularjurisdiktion;
varjämte Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna ett propositionen likaledes bilagt förslag till
- 24) förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, 3 och 4, § 3 mom. 2 och § 4 i förordningen den 21 juni 1922 angående postsparbanken.

I samband med denna proposition, som hänvisats till första lagutskottet, hade utskottet till behandling förehåft följande med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

- nr 255, av herr *Nothin*,
- nr 257, av herr *D. Alfred Petré*n,
- nr 258, av herr *Frändén m. fl.*,
- nr 261, av herr *Nilsson* i Gränebo *m. fl.* och
- nr 262, av herr *Lindhagen* samt

inom andra kammaren:

- nr 405, av herr *Andersson* i Rasjön och *Andersson* i Kroken,
- nr 409, av herr *Jonsson* i Mörkhult,
- nr 410, av herr *Gardell m. fl.* och
- nr 411, av herr *Eriksson* i Grängesberg.

I den av herr *Frändén m. fl.* avgivna motionen hade yrkats avslag på propositionen i dess helhet.

Övriga motioner avsågo ändringar i de framlagda lagförslagen.

Med anmälan att utskottet framdeles komme att avgiva utlåtande över propositionen, såvitt den avsågo förslaget till lag angående ändrad lydelse av 77 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården, hemställde utskottet,

Ang. lag om förmynderskap m. m.
(Forts.)

A) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga i punkten intagna förslag till

- lag om förmynderskap,
- lag angående införande av lagen om förmynderskap,
- lag om vård av omyndigs värdehandlingar,
- lag om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet,
- lag om ändrad lydelse av 5 kap. 12 och 13 §§ giftermålsbalken,
- lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 juni 1920 (nr 407) om barn i äktenskap,
- lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 14 juni 1917 (nr 378) om adoption,
- lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 376) om barn utom äktenskap,
- lag om ändrad lydelse av 12 kap. 4 § och 16 kap. 2 § ärvdabalken,
- lag om ändrad lydelse av 17 kap. 10 § handelsbalken,
- lag om ändrad lydelse av 6 kap. 6 § och 22 kap. 14 § strafflagen,
- lag om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo,
- lag om ändrad lydelse av § 6 i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet,
- lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom,
- lag om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden,
- lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse,
- lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 7 maj 1918 (nr 294) om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden,
- lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1921 (nr 159) med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset,
- lag angående ändrad lydelse av 3, 6, 7 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter,
- lag angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker,
- lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap, samt
- lag angående ändrad lydelse av 12 § i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion;

B) att riksdagen måtte godkänna ett i punkten intaget förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, 3 och 4, § 3 mom. 2 och § 4 i förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken;

C) att de i anledning av förevarande proposition väckta motionerna, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet under A) och B) hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd;

D) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida genom ändring i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker möjlighet kunde

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

beredas för förmyndare och gode män att i sparbank verkställa sådan nedsättning av värdehandlingar, som enligt förslaget till lag om förmyndarskap skulle ske i riksbanken eller annan bank, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning; och

E) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida en sådan mera omfattande omorganisation av Stockholms förmyndarkammare, avseende särskilt förvaltningskostnadernas nedbringande, vore möjlig, att förmyndarkammaren lämpligen skulle kunna även för framtiden bibehållas under fortsatt utövning av antingen samtliga de funktioner, som enligt utskottets förslag till avfattning av 13 § i förslaget till lag angående införande av lagen om förmyndarskap skulle utövas av förmyndarkammaren, eller ock endast vissa av dessa funktioner, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Vid utlåtandet voro fogade:

dels reservation beträffande utskottets hemställan i dess helhet av herr *Hederstierna*, som föreslagit, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts ifrågasatt proposition samt de i ämnet väckta motionerna, i den mån de icke innehölle avslag å samma proposition;

dels åtskilliga reservationer angående de uti punkten A) av utskottets hemställan innefattade lagförslagen;

dels ock reservation i fråga om utskottets hemställan i övrigt av herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Strid*, *Lindley* och *Leo*, vilka yrkat, att utskottets hemställan under punkten E) angående skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning rörande ifrågasatt omorganisation av Stockholms förmyndarkammare måtte avslås.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr **Pettersson** i Södertälje, som yttrade: Herr talman! I avseende å föredragningssättet tillåter jag mig hemställa, att 1 § i förslaget till lag om förmyndarskap måtte föredragas först; att lagförslagen därefter föredragas vart för sig paragrafvis och, där så anses lämpligt, momentvis, med ingresser, rubriker och utskottets hemställanden sist; att vid behandlingen av förenämnda 1 § i förslaget till lag om förmyndarskap diskussionen må omfatta betänkandet i dess helhet; att lagtexten ej må behöva uppläsas i vidare mån, än sådant av någon kammarens ledamot begäres; att för den händelse lagförslagen eller något av dem kommer att i en eller annan del till första lagutskottet återremitteras, utskottet lämnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i avseende å de delar, som blivit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jämkningar, som av ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föranledas; samt att i avseende å nummerbeteckning i paragrafer och moment utskottet må vidtaga sådana ändringar, som påkallas av kamrarnas beslut.

Denna hemställan bifölles.

Punkten A)

Utskottets under punkten upptagna förslag till lag om förmyndarskap.

1 kap.

Efter föredragning av 1 § anförde:

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet **Ekeberg**: Herr talman! Det må tillåtas mig att inleda debatten i detta viktiga lagstiftningsärende med ett

tack till första lagutskottet för den i stort sett mycket välvilliga behandling, som ägnats Kungl. Maj:ts proposition. Förslaget ledande principer hava i stort sett lämnats orubbade, och särskilt är det mig en glädje att kunna konstatera, att de grundläggande partier i lagen, som äro en frukt av skandinaviskt samarbete, och som redan äro gällande lag i Danmark, framgått ur utskottsbehandlingen praktiskt taget aldeles oförändrade.

Hur betydelsefulla dessa och vissa andra avsnitt av lagen än må vara, skall jag, då meningsskiljaktigheter i dessa punkter icke yppat sig, icke nu uppehålla mig vid dem. Däremot skall jag tillåta mig hänvända kammarens uppmärksamhet till den fråga, kring vilken meningarna företrädesvis hava brutit sig, nämligen till frågan om förmyndares förvaltning av omyndigs egendom och kontrollen över denna förvaltning.

Det torde utan överdrift kunna sägas, att den gällande svenska rätten erbjuder den omyndige sämre skydd mot ett oklokt eller ohederligt handhavande av hans tillgångar än någon annan kulturstat med någorlunda modern lagstiftning. Huvudfelet i gällande lagstiftningen på detta område äro två: förmyndaren har alltför stor frihet beträffande medlens handhavande, och kontrollens effektivitet är bristfällig.

I förstnämnda hänseende är det till en början att märka, att en förmyndare är berättigad att ställa sig som den omyndiges gäldenär. Om förmyndaren t. ex. är affärsman, kan han lägga ned den omyndiges tillgångar i sin rörelse och låta den omyndige bliva hans fordringsägare. I sitt stora arbete om förmynderskap och kuratel berättar professor Winroth om ett fall, där en förmyndare nästan omedelbart efter förmynderskapets övertagande hade använt den omyndiges medel till att betala sina skulder, och, då han kort därefter råkade i konkurs, likväl blev fri från allt straffansvar. Även om man har vissa skäl att antaga, att domstolarna nu för tiden icke skulle visa samma släpphänthet, står det emellertid fast, att det icke är förmyndaren förbjudet att sammanblanda den omyndiges tillgångar med sina egna, med alla de risker, som därmed äro förbundna. Om förmyndaren emellertid väljer den väg, som ter sig som den naturligaste, nämligen att intaga ställning som den omyndiges syssloman, är den omyndige heller icke säker, ty förmyndaren är aldeles obunden vid detta sysslomannaskaps utförande. Han kan placera den omyndiges tillgångar hur han vill, låna ut dem till vem han vill, lägga ned dem i rena spekulationsaffärer. I själva verket kan förmyndaren genom att välja mellan dessa båda utvägar, gäldenärskap och sysslomannaskap, på ett betänkligt sätt spekulera i den omyndiges egendom. Då förmyndaren får den omyndiges medel om händer, kan han göra så, att han ger sig in i spekulationsaffärer. Gå spekulationer bra, kan han efteråt säga: det var hela tiden min mening, att dessa spekulationer skedde för min egen räkning. Jag har lånat pengarna av den omyndige. Jag gottskriver honom endast skälig ränta. Om åter spekulationer gå på tok, kan förmyndaren säga: dessa spekulationer gjorde jag i egenskap av syssloman. Den förlust, som uppstått, drabbar min huvudman, d. v. s. den omyndige.

Och så kontrollen. Medan på allehanda andra områden av privat och offentlig verksamhet metoderna för en verksam kontroll drivits till allt större fulländning, har man på förmynderskapsrättens område blivit stående vid en övervägande formell, allenast en gång om året återkommande granskning. Utgångspunkten för denna granskning är årsräkningen, och på många håll stannar det vid en ren siffergranskning av denna. Men även om godemännen en gång om året, som det heter i lagen, »finna nödigt att taga kännedom om den omyndiges värdehandlingar», eller åtminstone kräva ett intyg att dessa värdehandlingar vid räkningens avgivande äro tillfinnandes, är det klart, att det kan ske skoj. Förmyndaren kan på ett eller annat sätt hava skaffat fram dessa handlingar just den dagen, men i själva verket finnas de icke under den övriga delen av året.

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

Vad jag nu yttrat avser, det vill jag betona, icke att vara något klander mot gode män för tillsyn å förmynderskap. Felet ligger icke hos gode männen, utan hos lagen med dess släpphänthet och dess brist på tillfredsställande anvisningar. Lagen pekar ju på årsräkningen och granskningen av denna såsom huvudsaken, och det är där felet ligger. Det är ett kardinalfel i gällande lagstiftning.

Jag vill vidare erinra, att stärbhus' förvaltning icke är underkastad någon kontroll till den omyndiges säkerhet. Följden kan lätt bliva den, att det hela så att säga kommer av sig vid ingången. En väsentlig del av boet förvaltas bort under stärbhusutredningen, utan att det någonsin ens bliver konstaterat.

Ja, nu invänder kanske en och annan av kammarens ärade ledamöter, att det här låter ju rysligt i teorien, men i praktiken är det icke så farligt. Jag vill då säga, att i den mån en dylik invändning är befogad, är detta i varje fall icke lagens förtjänst, utan det beror på förmyndarnas hederlighet. Men dess värre tror jag, att det i verkligheten står bra mycket sämre till, än vad många tro. Det är visserligen sant, att de allmänt kända, flagranta fallen, som man läser om i tidningarna, icke äro så vanliga. Men hur många förmyndare ha icke, kanske i allra största välmening, bringat sin myndling i olycka genom oförståndiga spekulationer! Och än mer: hur många fall ha icke blivit nedtystade inför världen på grund av familjehänsyn. Då olyckan en gång är skedd, vill den omyndige icke påtala saken i förhållande till förmyndaren, som ju i regel är en nära anförvant. I det sammanhanget må det såsom en betänkelig brist i gällande lagstiftning framhållas, att själva slutgranskningen av förmyndares förvaltning, vilken ju borde vara det viktigaste av det hela, verkställas av den omyndige själv. Där står han ensam mot en förmyndare, som han varit van att se upp till, och det är klart, att det icke är så lätt för honom att komma sig för att göra en anmärkning, då förmyndaren på allt sätt lägger ut saken till sin fördel.

De nu framställda anmärkningarna äga som bekant icke tillämpning på förhållandena i huvudstaden. Den här alltsedan mitten av 1600-talet fungerande förmyndarkammaren har i stort sett väl fyllt sin uppgift. Längre gingo också reformsträvandena på detta område i den riktningen, att man skulle försöka efterbilda det i Stockholm rådande systemet. Man skulle inrätta förmyndarkammare i skilda delar av riket eller liksom i Danmark, en förmyndarkammare för hela landet. Numera torde man vara ense om, att detta icke låter sig göra. Det skulle bliva alltför dyrbart och innefatta en alltför tung och vidlyftig apparat i vårt vidsträckt land. Det förslag, som nu föreligger till kammarens prövning, bygger emellertid i mycket på erfarenheterna från Stockholm. Man har i stort sett sökt tillgodogöra sig de goda sidorna hos förmyndarkammarsystemet, på samma gång man sökt undvika vissa därmed förenade olägenheter, framför allt en viss omgång och en viss kostsamhet.

Jag vill beträffande den nu föreslagna reformen särskilt framhålla, att den praktiskt taget icke kostar statsverket ett enda öre. Den ålägger icke heller kommunerna några utgifter. Om kommunerna vilja kosta på något särskilt för att skaffa en ännu bättre vård av omyndigas tillgångar, är detta helt och hållet en frivillig sak.

Jag skall nu i allra största korthet dröja något vid förslaget huvudprinciper i fråga om förvaltningen av omyndigas medel. Hithörande bestämmelser vila på följande grunder. Genom bestämmelserna om vård av omyndigs rätt i oskiftat bo sörjes till en början för att egendomen icke förvaltas bort redan vid boutredningen, och det sörjes vidare för, att man så snart som möjligt får förhållandet klarerat mellan den omyndige och eventuella andra stärbhusdelägare, vare sig i den formen, att boet förblir oskiftat, eller så att medlen få stå inne hos fadern eller modern emot skuldförbindelse, eller slutiligen så, att skifte sker, varvid den omyndige får sitt för sig.

Om förvaltningen skall ske särskilt av den omyndiges egendom, skola följande principer gälla. Förmyndaren skall förvalta den omyndiges egendom på samma sätt som en syssloman. Det är honom icke längre tillåtet att ställa sig som den omyndiges gäldenär. Lagen säger uttryckligen, att den omyndiges medel skola hållas skilda från förmyndarens, och lagen sörjer också för att den omyndiges medel såvitt möjligt bliva individualiserade, så att förmyndaren icke längre har den möjligheten, att, då tidpunkten för kontrollen närmar sig, för tillfället skaffa några obligationer eller andra värdepapper att visa fram till avvärjande av alla misstankar. I fråga om förvaltningens utövande är fortfarande som hittills ansvaret principiellt lagt på förmyndaren. Det är han, som skall förvalta den omyndiges egendom med den omyndiges bästa för ögonen, men efter sin egen uppfattning om vad som är till den omyndiges bästa. I två hänseenden är emellertid enligt förslaget förmyndarens rörelsefrihet begränsad. Till en början anvisar lagen vissa former, i vilka den omyndiges kontanter skola göras räntebärande. Närmare bestämmelser om hur dessa medel skola placeras, skola meddelas av Kungl. Maj:t i särskild förordning. Meningen är, att Kungl. Maj:t därvid skall anvisa prima obligationer eller prima inteckningar. Vidare kan förmyndaren — utan att bedja om någons tillstånd — placera den omyndiges medel å vissa bankräkningar. Om däremot förmyndaren vill placera medlen på annat sätt, om han vill skaffa den omyndige högre ränta eller han vill t. ex. köpa den omyndige en fastighet eller dylikt, då får han begära tillstånd av kontrollorganet, av överförmyndaren. Det är sålunda numera förmyndare icke blott förbjudet att använda den omyndiges medel till spekulationer för egen räkning. Det är honom också förbjudet att spekulera å den omyndiges vägnar såsom hans syssloman. Det är den ena väsentliga nyheten.

En annan inskränkning i förmyndarens frihet ligger däri, att, då det gäller vissa viktigare rättshandlingar, han icke får vidtaga dem på egen hand, utan måste söka kontrollorganets samtycke. Det är en regel, som har anknytningspunkter i gällande rätt. Beträffande försäljning och inteckning av omyndigs fastighet kräves som bekant redan nu rättens samtycke. Denna princip har i den nya lagen utvidgats till vissa andra viktiga rättshandlingar; ibland erfordras samtycke av rätten ibland av överförmyndaren.

Nära förknippade med reglerna om förvaltning av omyndigs egendom äro reglerna om kontrollen av denna förvaltning. Kontrollorganet är enligt Kungl. Maj:ts förslag överförmyndaren, som utses av rätten för varje stad och på landet för varje tingslag. Detta är, som vi veta, en omtvistad punkt, och jag skall strax komma tillbaka till densamma. Vad åter angår kontrollens utövande, är till en början att märka, att denna icke längre skall vara inskränkt till en ren sifferkontroll. Den skall framför allt avse att konstatera, att omyndigs tillgångar finnas icke bara på papperet, utan också i verkligheten. Härjämte ges särskilda regler beträffande sådana tillgångar, som lättast kunna tänkas fresta till obehöriga transaktioner från förmyndarens sida, nämligen kontanter och värdehandlingar till visst större värde. Värdehandlingar, vilkas sammanlagda värde överstiger 2,000 kronor, skola nedsättas i s. k. öppet förvar hos riksbanken eller annan bank. Och sedan de väl deponerats, få de icke uttagas utan överförmyndarens samtycke. I fråga om statens och allmänna hypoteksbankens obligationer kan emellertid saken ordnas på ett annat och enklare sätt, nämligen genom en anteckning i vederbörande skuldbok. Den, som vill välja denna bekväma och helt naturliga placering, slipper sålunda ifrån besväret och kostnaderna med deposition. Bevis om insättning i bank behöver icke deponeras; där har man i stället följt en annan metod, i det att räkningen — såsom man säger — skall spärras genom en anteckning, som innebär, att uttag icke får ske utan samtycke av kontrollorganet.

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

På tal om kontrollen vill jag slutligen framhålla, att kontrollens effektivitet i hög grad kan anses skärpt genom den bestämmelsen, att sluträkningen skall granskas av överförmyndaren, innan den godkännes av den omyndige. Den omyndige har således här det understöd han behöver i förhållande till en förmyndare, som handlat ohederligt eller oförståndigt.

De nu i korthet skisserade reglerna angående förvaltning och kontroll ha kanske för en och annan, särskilt om han inskränkt sig till att studera lagtexten, vid första påseende förefallit något invecklade och tyngande. Om man emellertid gör sig mera förtrogen med förslaget tankegång och tänker sig saken sådan den kommer att te sig i praktiken, skall man, hoppas jag, ganska lätt finna, att dessa farhågor icke äro välgrundade. Jag vill i detta sammanhang framhålla en kardinalpunkt i detta förslags tankegång, nämligen den, att då ett förmynderskap begynner, förmynderskapet skall så att säga städas upp, det skall ordnas på ett förnuftigt sätt från början med den omyndiges tillgångar, och detta skall ske, innan något hunnit rinna bort. Sedan en sådan anordning träffats, sköter sig, som vi skola se, i stor utsträckning förmynderskapets förvaltning av sig själv.

Riktigheten av vad jag nu har sagt skall man lätt finna bekräftad, om man tänker på de praktiskt förekommande huvudfallen. Tänk t. ex. på det fallet, att en bondhustru är död och efterlämnar make och omyndiga barn. Då erbjuder sig den möjligheten, liksom nu, att det slutes avtal om sammanlevnad i oskiftat bo. Sedan kan allting gå ungefär som förut, fadern sköter gården för gemensam räkning, blott att en viss kontroll av den samfällda förvaltningen genom det nya förslaget etableras. Eller det är en affärsman, som förlorat sin hustru. Ja, då kan det med överförmyndarens samtycke ordnas så, att den omyndiges medel få stå kvar i affären mot det att det lämnas ut en skuldförbindelse, detta som sagt sedan överförmyndaren prövat, att det är en lämplig anordning. Om återigen den omyndige är ensam arvinge t. ex. till en fastighet, då blir det också som nu, såframt icke av en eller annan anledning beslut fattas, att fastigheten skall försäljas och medlen placeras på annat sätt.

Man finner således, att den väsentliga nyheten föreligger i de fall, då den omyndiges tillgångar bestå i penningar eller värdehandlingar till ett värde, som överstiger den där minimigränsen. Förmyndaren har då att med iakttagande av lagens föreskrifter verkställa de placeringar eller omplaceringar, som äro påkallade i den omyndiges intresse. Om han härvidlag har förfarit med vederbörligt iakttagande av säkerhetens krav, bör emellertid sedan i stort sett någon omplacering icke bli erforderlig, och genom den deposition i öppet förvar av värdehandlingarna, som sedan skall ske, blir förmyndaren befriad från risken av eldsvåda, stöld och dylikt, och han blir fritagen från en del besvär: han behöver icke passa dagen då kuponger falla ut, det sköter depositionsanstalten om; han behöver icke följa med och se till huruvida en obligation är utlottad, det sköter också depositionsanstalten om; på ett skuldebrev, som är deponerat, lyfter depositionsanstalten räntan, och den avkastning, som utfallit, tillhandahålles förmyndaren i den ordning, som han själv bestämmer, antingen så, att den skickas till honom, eller också så, att den sättes in på en räkning, där han sedan i mån av behov kan lyfta vad som kräves för den omyndiges underhåll och förvaltningen av hans egendom. Om förmyndaren i dylikt fall behöver taga av kapitalet, måste han ha tillstånd av överförmyndaren till realisationen. Överförmyndaren skall pröva, om det verkligen föreligger något behov eller det till äventyrs kan antagas vara förmyndarens mening att använda medlen på obehörigt sätt. Men även här anvisar förslaget vissa lättnader. Jag vill särskilt framhålla det beträffande en mindre förmögenhet mycket vanliga fallet, att förmögenheten är placerad å bankräkning. Då kan överförmyndaren en gång för alla ge ett tillstånd av den innebörd, att så och

så mycket pengar i kvartalet eller om året får förmyndaren uppbära å bankräkningen utan att fråga sig för i varje fall.

Det är min övertygelse att, då förmyndarna i praktiken fått erfara, vad denna förvaltningsform innebär, skola de finna, att den befriar dem från bra mycket besvär och skapar en känsla av trygghet vid fullgörandet av deras ansvarsfulla uppgift. Den nya ordningen är icke heller någon skrivbordskonstruktion; den är i själva verket redan prövad. Den ansluter sig, som jag redan sagt, i många principiella stycken till vad som redan länge praktiserats här i Stockholm.

Jag har från ett och annat håll mötts av den invändningen, att hela denna nya lagstiftning skulle präglas av något slags misstro mot förmyndarnas hederlighet. Jag måste säga, att jag är oförmögen att förstå en sådan invändning. Det är ju klart, att man lika litet här som eljest kan inskränka kontrollen endast till de fall, då kontroll verkligen behöves; ty de fallen kan man ju icke utsöndra på förhand. Och jag har icke heller hört talas om att den kontroll över förmögenhetsförvaltning, som eljest allmänt förekommer både i det enskilda och offentliga livet, skulle anses vara något nedsättande för den kontrollerade. Däremot har jag ofta hört framhållas såsom något oriktigt att anordna en för slapp kontroll, som kan fresta vederbörande till oegentligheter, till olycka för honom själv och också för andra.

Jag övergår nu slutligen, herr talman, till att nämna några ord om de ändringar, som utskottet har föreslagit i den kungl. propositionen. Om man bläddrar igenom utskottets betänkande, så kan en och annan kanske säga sig: det var rysligt så många paragrafer, som utskottet skrivit om! Om man emellertid ser litet närmare på ändringarnas innebörd, skall man se, att en dylik reflexion icke har så starkt underlag. I fråga om en hel del paragrafer består ändringen däri, att man ändrat ett enda ord. Man har övergått till en ny terminologi, så tillvida att då Kungl. Maj:t kallar sådana personer, som på grund av sin ålder äro omyndiga, för minderåriga, har första lagutskottet ansett, att det vore bättre att kalla dem för underåriga. Denna ändring har utskottet grundat på två skäl. Dels menar man, att det skulle strida mot det allmänna föreställningssättet att här använda termen minderårig, och dels anmärker man, att termen minderårig förekommer i skilda lagar med växlande betydelse och att den därför icke skulle vara lämplig. Vad den sistnämnda invändningen beträffar, tycker jag, att den icke har så stor bärvidd, då nämligen bland de olika betydelser, vari detta uttryck förekommer i svensk lagstiftning, även förekommer den, vari ordet här blivit använt. Vad åter angår den andra invändningen, att det skulle strida mot det allmänna föreställningssättet att här använda detta ord, så är det en fråga om tycke och smak. För min del tror jag, att den här ifrågasatta betydelsen av uttrycket minderårig mycket lätt skulle tränga in i det allmänna medvetandet, och jag finner också, att det är en språkligt mera tilltalande beteckning. Jag skulle därför helst sett, att förslaget på denna punkt bibehållits oförändrat. Men det är ju klart, att en sådan här smakfråga icke är någonting så väsentligt, att det kan vara min mening att göra någon affär av den.

En ändring, som jag kan ge min anslutning, återfinnes i åttonde kapitlet, femte paragrafen. Denna ändring ger ett skarpare uttryck för vad som redan är förslagets tanke, nämligen att placering av omyndigs medel skall ske med hänsyn tagen i främsta rummet till säkerhetssynpunkten. Här är jag sålunda överens med utskottet.

Utav största vikt är den ändring, som företagits beträffande kontrollorganet, beträffande överförmyndaren. Som jag redan förut antytt, skall enligt Kungl. Maj:ts förslag rätten utse överförmyndare, i regel en för varje tingslag och för varje stad, där underrätt finnes. Huvudsyftet med denna anordning har

*Ang. lag om
förmyndar-
skap n. n.
(Forts.)*

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

varit, att man skulle få något större kontrolldistrikt på landsbygden, än man har för närvarande. Tankegången har varit den, att man däri-genom skulle kunna vinna väsentligen tre fördelar: dels skulle man ha större ut-sikt att få verkligt kompetent folk till överförmyndare, dels skulle överförmyn-daren, genom att få större antal fall att pröva sig på, få större erfarenhet, och dels slutligen skulle överförmyndaren få en självständigare ställning, särskilt då i förhållande till förmyndare i en mera framskjuten ställning. Detta har som sagt varit huvudsaken. Att man samtidigt har anförtrott valet av överförmyn-dare till rätten och icke som hittills till någon kommunal myndighet, det har till stor del berott på svårigheterna att finna en lämplig valkorporation för tings-lagen.

Mot förslaget ståndpunkt i denna del ha nu framställts särskilt två anmärk-ningar. För det första har man sagt, att då valet förlägges till rätten, följer därmed en viss fara för byråkratisering av kontrollorganet, en fara som, menar man, skulle bli skärpt med anledning av distriktets storlek och den därmed föl-jande anhopningen av ärenden. För min del tror jag knappast, att dessa farhågor skola besannas. Det är ju så, att de väsentligen härrört från lantmannahåll, men på landet skulle ju överförmyndarna utses av häradsrätten, och det lider intet tvivel om, att nämnden komme att tillse, att de folkliga synpunkterna komma till sin rätt. Den andra anmärkningen är, att med distriktens förstor-ande den personliga kontakten mellan överförmyndare och förmyndare skulle komma i fara. Häremot kan emellertid invändas, att denna personliga kontakt har två sidor. Den kan vara till fördel, men den kan också vara till nackdel, detta senare i så måtto, att den kan medföra ett försvagande av kontrollorganets självständighet.

För min del skulle jag således helst ha sett, att propositionen på denna punkt hade antagits oförändrad, såsom också två reservanter yrkat. Utskottsmajorite-ten och däribland samtliga lantmannarepresentanter uttala sig däremot för en kommunvis vald överförmyndare, dock med möjlighet öppen att inrätta större distrikt på rättens initiativ och med kommunens goda minne. Jag har övervägt detta utskottets förslag i samråd med lagberedningen och kommit till det resul-tatet, att jag icke anser mig böra vägra att gå utskottet till mötes på denna punkt. Då första lagutskottet har visat så mycken förståelse för det föreva-rande lagförslaget på så gott som alla andra punkter, får jag väl söka tillägna mig utskottets tankegång i denna fråga.

Jag fattar för min del denna tankegång ungefär på följande sätt. När det kommer till en ny lag, som åtminstone till synes innebär en del nyheter, vilka för en eller annan förmyndare kunna bli besvärliga att komma på det klara med, då kan det vara angeläget att ha bekväm tillgång till överförmyndaren, som kan ställa allt till rätta. Jag tror mig också veta, att om denna ändring vidtages, komma de betänkligheter, som yppats mot en del andra föreskrifter i lagen, att förfalla. Man resonerar med visst fog på det sättet, att det hela kommer att fungera vida lättare och enklare, om man har överförmyndaren lätt tillgänglig. Jag vill heller icke bestrida möjligheten av att åtskilliga överförmyndare genom sin personkännedom och genom sin personliga kontakt med förmyndarna kunna ha större möjligheter att föra den nya lagen ut i livet. Och sedan detta väl har skett, torde det visa sig lättare att på den vägen, som utskottet anvisat, eller ock genom en lagändring övergå till de större distrikten, en synpunkt, vid vilken jag lägger den största vikt. Såsom ett ytterligare skäl att åtminstone tillsvidare stanna vid utskottets förslag torde kunna anföras, att med de jämförelsevis små ekonomiska förmåner, som äro förenade med sysslan, det ur rekryteringssyn-punkt är av en viss vikt, att till en början något starkare betona uppdragets egen-skap av förtroendeuppdrag, vilket ju sker genom att man lägger förslaget så, som utskottet har gjort.

Emellertid, herr talman, huvudskälet till att jag vill gå utskottet tillmötes och att jag icke vill söka forcera fram en annan linje är ett annat. När det gäller en lag, sådan som den förevarande, är det enligt min mening ännu viktigare, att den mottages med förtroende och förståelse runt om i bygderna, än att den i varje detalj står på höjden för förträfflighet. Och då jag av de många motionerna i ämnet har fått det intrycket, att den folkvalda överförmyndaren för många här i kammaren är en hjärtesak, har jag inte velat taga på mitt ansvar att söka påtvinga kammaren en annan lösning.

*Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)*

Herr Söderberg: Herr talman! När jag begär ordet redan i början av debatten om det här föreliggande förslaget, så är det därför, att till utskottets förslag är fogad en reservation av två av utskottets ledamöter. Men ingen av dessa tillhör andra kammaren utan båda medkammaren och det skulle därför kunna hända, att den tanken uppstode, att för dessa reservanternas mening intet gehör fanns i denna kammare. Om jag hade varit antecknad som deltagare i utskottets behandling av ärendet, skulle jag ha befunnit mig tillsammans med dessa båda reservanter, herrar Jacob Larsson och Klefbeck.

Det är ju så, att meningarna om denna lags behövlighet icke alls varit delade; tvärtom hava i stort sett alla varit ense om lagens både behövlighet och även utformning, utom på en enda punkt, och det är den, som av herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet berörts i hans anförande. Nu befinner jag mig, när jag vågar hävda, att regeringens förslag är bättre och att det till sina verkningar skulle blivit bättre än det av utskottet utformade förslaget, jag befinner mig i den, synes det mig åtminstone, mycket underliga situationen att vara mera regeringstrogen än regeringen själv. Jag är nämligen icke säker på, att de krav, som framställts i de många motionerna och som delvis också framförts i pressen, på ändring i föreliggande tredje kapitel, äro så alldeles enhälliga. Jag vet väl, att det, både bland förmyndare och de enligt nu gällande lag utsedda granskningsgodemännen, finnes många, som mena, att regeringsförslaget är för både förmyndare, myndlingar och överförmyndare det bättre förslaget. Därtill kommer, att man med ett antagande av regeringens förslag skulle veta vad man hade, under det att med antagande av utskottets förslag i tredje kapitlet, åtminstone såvitt jag kan förstå, icke riktigt vet, hur det kan komma att bli då lagen skall tillämpas. Enligt regeringsförslaget skulle överförmyndaren utses av rätten och tingslaget vara ett överförmyndardistrikt. Häremot har rests det kravet, att man ville ha överförmyndare i varje socken enligt det system, som nu är rådande. Utskottet har liksom statsrådet fallit undan för en opinion, som man trodde fanns och vars existens icke heller jag vill förneka, en opinion, vars styrka jag dock tror, att man överdrivit. Utskottet har fallit undan och i förväg företagit en sammanjämkning mellan stridiga meningar, en sammanjämkning således mellan regeringens förslag och den där opinionen. Huruvida denna sammanjämkning varit behöflig och nödvändig, det vet man dock icke och får på detta sätt heller aldrig veta det.

Nu skall ju överförmyndaren, som han kallas enligt det nya förslaget, utses av kommunen på samma sätt som hittills godemännen, men först skall rätten företaga en viss procedur, nämligen göra en slags distriktsindelning, över vilken kommunerna skola höras. Om kommunerna förklara sig vilja ingå i det av rätten föreslagna distriktet, så följer nästa steg: utseende av en överförmyndare. Därvid kunna kommunerna inom det föreslagna distriktet antingen utse en överförmyndare inom varje kommun eller också ena sig om en gemensam. Om det då utses flera, skall rätten bland de av kommunerna valda till slut nämna den, som skall bli överförmyndare.

Nu säger utskottet: »Visserligen kan det tänkas, att kommunerna icke kunna enas, utan valet utfaller så, att olika personer väljas av de särskilda kommu-

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

nerna. Då kommunerna frivilligt ingått i distriktet, torde det dock med största sannolikhet kunna antagas, att i regel enighet skall kunna vinnas även beträffande personvalet. För de undantagsfall, då enighet icke kan åstadkommas, erfordras emellertid en särskild regel. Utskottet har föreslagit, att för dessa fall rätten skall bland dem, som blivit valda av kommunerna i distriktet, utse den, som finnes lämpligast.»

Jag vågar hålla före, att motsatsen mot vad utskottet tänkt sig, som regel kommer att inträffa. Jag tror nämligen, att det blir regel, att åtminstone till en början kommunerna icke komma att enas om en person, och för det kan jag bland annat åberopa det skälet, att det finnes icke i lagen på något sätt angivet, vem som skall taga initiativet, då det gäller att utse en person, utan det är fullständigt beroende på, huruvida bland de kommuner, som föreslagits ingå i samma distrikt, det finnes någon, som har intresse av att kommunerna eller representanter för kommunerna komma tillsammans för att ena sig om en representant. Jag skulle tro, att i de flesta fall kommer det att bli så, att kommunerna komma att var för sig välja en överförmyndare. Nu har kommunen genom den tidigare proceduren att sluta sig till det föreslagna distriktet bundit sig och får således finna sig i att taga den person, rätten utser, och så får kommunen kanske till slut ändå en överförmyndare, som den icke vill ha. Detta kan mycket lätt föranleda till att nästa gång överförmyndare skall utses, kommunen kommer att separera från distriktet, och då kommer man kanske småningom tillbaka till den ordning, som, såvitt jag kan förstå, ingen vill ha, nämligen en överförmyndare i varje liten socken. Herr statsrådet har också påpekat, att det även ur kontrollsynpunkt kan ha sina olägenheter med dessa små distrikt.

Jag har tillåtit mig i utskottet att anföra ett exempel, som visserligen kan anses konstruerat, men som dock icke är otänkbart. — Det är icke ovanligt, att i en kommun med stora lantegendomar den på ett gods anställda förvaltaren är en mycket intresserad kommunalman och mycket betrodd i sådant avseende. Nu ha alla varit eniga om, tror jag, att överförmyndaren skall tagas bland dem, som ha kommunala förtroendeuppdrag, och att man alltså bör välja en person, vilken åtnjuter ett stort och allmänt förtroende. Det är då icke otänkbart, att en sådan förvaltare utses till överförmyndare inom en eller flera socknar. Det låter vidare tänka sig, att hans husbonde, den store godsägaren, blir förmyndare. Då tror jag ändå det blir en beklaglig ställning för denne överförmyndare, om han skall hava tillsyn över sin arbetsgivare. Sådant kan tänkas komma att inträffa.

Det är dock så, att det måste vara till fördel för den, som skall utöva kontrollen, att han icke är på något som helst sätt beroende av dem, som skola kontrolleras. Det har mot denna punkt i regeringsförslaget gjorts en del invändningar, och dessa ha ansetts avgörande för att man icke kunde gå den väg Kungl. Maj:t förslagit. En invändning har varit, att man fruktade ett nytt tjänstemannavälde. Utskottet har i sin motivering sagt, att detta är överdrivna farhågor, och att det naturligtvis aldrig kan bli fråga om tillskapande av nya tjänstemän. Det är icke tal om, att vederbörande befattningar i något som helst fall skulle bli helt avlönade, utan de skola endast vara bisysslor, menar utskottet. Men nog kan det tänkas, att de, som gjort invändningar här, hava rätt på den punkten, där de sagt, att staten kommer förr eller senare att få träda till och lämna bidrag till dessa överförmyndare. Lagberedningen hade också i sitt förslag räknat med den möjligheten, men regeringen var sangvinisk nog att icke räkna med en sådan möjlighet. Jag tror det varit bättre att från början inrikta sig på den eventualiteten. Det skulle ju icke, såvitt man kan döma av lagberedningens förslag, bli fråga om statsbidrag till några svindlande belopp. Den nu av utskottet godtagna anordningen kan i stället medföra, att kommunerna få gå in för att lämna bidrag till ifrågakvarande ändamål, och utskottet har öppnat

möjlighet härför genom att i en paragraf medgiva kommunerna att, om så anses behöfligt och lämpligt, lämna bidrag till överförmyndarna.

Jag har förvånat mig över, att detta stadgande inom utskottet vunnit så enhälligt anslutning även bland dem, som annars i alla tider motsatt sig att det på något som helst sätt lämnades gottgörelse för de kommunala förtroendeuppdragen. Och då har det ändå varit fråga om uppdrag i kommunens tjänst. Här gäller det visserligen ett kommunalt förtroendeuppdrag, men ett uppdrag, där det avses att taga hand om enskildas affärer.

Nu skall det kanske göras den invändningen, att denna ersättningsfråga icke behöver förekomma, ty det är bara att i så fall minska distrikten, och så bibehåller uppdraget karaktären av kommunalt förtroendeuppdrag, där vederbörande innehavare får nöja sig med den ersättning, som kan förekomma enligt de andra bestämmelserna. Det är möjligt, och jag tror det vore lyckligt, om det verkligen bleve så, men alldeles säkert är det inte, och genom att öppna en möjlighet av antydd art, har det också givit så mycket på hand, att krav i sådan riktning kunna komma att framställas.

Vidare har utskottet bibehållit propositionens krav på att överförmyndaren skall handla under tjänstemannaansvar. Det finnes visserligen en reservation på den punkten, men det är väl icke så säkert, att kamrarna äro villiga att gå reservanten till mötes. Nog tycker jag för min del, att det är betänkligt att på en kommunalstämma eller av kommunalfullmäktige skola utses personer för att handhava vissa uppdrag enligt en åtminstone i vissa fall nog så svårtillämpad lag, och så stadga, att dessa personer skola handhava dessa uppdrag under tjänstemannaansvar.

Nu förstår jag väl, att det är tämligen lönlöst att i kammaren försöka få igenom regeringsförslaget på den här punkten, och det är, som jag sade från början, närmast för att giva uttryck åt den uppfattningen, att det även i andra kammaren finnas ledamöter, som mena, att regeringsförslaget är bättre än utskottsförslaget i det omstridda tredje kapitlet, som jag har tillåtit mig att yttra dessa ord.

Innan jag slutar, skall jag emellertid också nämna ett par ord om en annan reservation, ehuru jag förmodar, att den ledamot, som reserverat sig, själv kommer att taga upp spörsmålet. Jag syftar på herr Leos reservation vid första kapitlets andra paragraf, där han sätter i fråga en utvidgad rätt för samhället att få personer satta under förmyndare. Jag tillåter mig bara säga, att jag helt och fullt ger min anslutning till denna reservantens uppfattning. Jag vågar hålla före, att den tanken nog småningom kommer att slå igenom, och det är möjligt, att den tid icke är så avlägsen, då riksdagen på nytt får pröva detta ärende.

På den nu föredragna § 1 i första kapitlet har jag, herr talman, intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Herr Paulsen: Herr talman! Då jag sedan många år dels såsom granskningsgodeman och dels såsom förmyndare haft att syssla med dessa saker, skall jag be att få säga några ord.

Jag vill då först uttala min stora tillfredsställelse över att det kommit fram ett sådant lagförslag som detta. Det har varit en oerhörd brist på bestämmelser på detta område, och de granskningsgodemän, som verkligen ha velat göra någon nytta, ha själva måst skapa nya bestämmelser vid sidan av lagen.

En nyhet i det här förslaget är skyldigheten för vederbörande förmyndare att insätta myndlingens tillgodohavanden i bank, och detta synes mig vara ett synnerligen gott förslag. Hittills har det ju varit så att en förmyndare haft fullkomlig frihet att handhava förmyndarmedlen. Har han velat sätta in dessa medel i sin egen affär eller rörelse, så har det stått honom fullständigt fritt.

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

Om sedan affären eller rörelsen gjort en kullerbyttå och förmögenheten strukit med, så har ingen kunnat göra förmyndaren någonting för den saken. Genom denna förordning blir saken betydligt bättre, ty nu finnas garantier för att den omyndiges medel verkligen finnas kvar den dag, då han blir myndig. Så långt är jag fullt ense med utskottet. Däremot är jag, när det gäller kontrollmyndigheten icke tillfredsställd med det resultat, vartill utskottet har kommit. Enligt min mening var Kungl. Maj:ts förslag vida bättre. För närvarande är det ju så att varje kommun väljer en eller flera granskningsgodemän eller tillsyningsmän över förmyndarna. Dessa ha till uppgift att granska förmyndarnas redovisning och lämna meddelande härom till domhavanden i orten. Enligt Kungl. Maj:ts förslag få överförmyndarna en helt annan befogenhet och det förslag, som Kungl. Maj:t framlagt, är mycket bättre. Man säger att: »Till överförmyndare skall förordnas en i praktiska värv väl förfaren svensk man eller kvinna, som uppnått tjugufem års ålder. Överförmyndare i stad, där rådstuvurätt finnes, skall hava sitt hemvist i staden. Å landet samt i stad, där rådstuvurätt ej finnes, skall överförmyndaren hava sitt hemvist inom det område, för vilket han förordnas, eller i stad, som gränsar därintill; har någon blivit förordnad till överförmyndare för två eller flera tingslag, skall han hava sitt hemvist inom ett av tingslagen eller i stad, som gränsar till något av dem. Undantag ifrån vad om överförmyndarens hemvist är stadgat må medgivas av rätten, om skäl därtill äro.» Det har alltid inom kommunerna varit svårt att få rätt man till granskningsgodeman. Det har icke varit svårt att få någon som varit lämplig för att granska själva handlingarna, men det har varit mycket svårt att få någon, som har varit tillräckligt viljestark att kontrollera förmyndarnas göranden och låtanden med avseende å myndlingarnas medel. Med ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag hade man kommit ifrån de svårigheter, som föreligga härutinnan. Såsom utskottet här har kompromissat ihop saken, skulle jag tro, att förhållandena komma att bli ungefär som förut. Det har i alla tider varit möjligt för kommunerna att välja granskningsgodemän utanför sin socken. Jag har emellertid aldrig hittills sett att man, om man har haft aldrig så stor brist på lämpliga kandidater för uppdraget i fråga, valt en granskningsgodeman från en grannkommun, som måhända haft lämplig person för uppdraget. Så kommer det också att bli även i fortsättningen, såsom utskottets förslag här är formulerat. Även om ingen annan i den punkten kommer att framställa bifall till Kungl. Maj:ts förslag, kommer jag att göra det.

Beträffande en paragraf, som kommer något längre fram, har väckts en motion av herr Petré i första kammaren. Motionen går ut på att överförmyndarna skola höras innan förmyndare förordnas för person, som skall intagas på sinnessjukanstalt. Utskottet har icke velat gå med på den motionen utan säger: »En föreskrift om obligatoriskt inhämtande av yttrande från överförmyndaren skulle knappast vara till gagn, då det icke kan förväntas, att överförmyndaren vid den tidpunkt, varom nu är fråga, och med hänsyn till den skyndsamma behandling ärendet kräver, förmår förskaffa sig bättre kännedom än rätten om vederbörandes personliga förhållanden.» På grund härav avstyrker utskottet den ifrågavarande motionen. Nu vill jag för min del säga, att jag icke tror, att utskottets ledamöter haft reda på vad det i det fallet egentligen har rört sig om. De tala om, att överförmyndaren icke skulle hinna förskaffa sig bättre kännedom än rätten om vederbörandes personliga förhållanden. Det förefaller, som om utskottets ledamöter skulle hava den uppfattningen, att allting härvidlag skulle gå i en förskräcklig hast. Så förhåller det sig emellertid icke. När en sinnessjuk intagas på anstalt, har direktören för sinnessjukanstalten skyldighet att meddela domhavanden detta, och därefter utses vid häradsrätten en förmyndare för den sinnessjuka. Men detta sker icke i en sådan hast, som utskottets ledamöter föreställa sig. Det sker icke så, att man, i och med att en person inta-

ges på anstalten, genast lämnar meddelande därom till rätten. Först vilja nämligen läkarna på hospitalet konstatera, att icke sjukdomen i fråga kan gå över tämligen snart. Först sedan personen varit under observation under någon tid lämnas ett sådant meddelande. Jag kan upplysa om, att det i regel dröjer två à tre månader innan saken är så klar, att man kan lämna meddelande från hospitalet till häradsrätten, och då vänder sig domhavanden — åtminstone tillgår det så i den domsaga jag tillhör — till granskningsgodemännen, som då avgiva förslag till förmyndare. Så går det till i en välordnad domsaga och ett sådant tillvägagångssätt borde lagfästas, och när vi komma till den punkten skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till herr Petréns motion.

Herr **Pettersson** i Södertälje: Herr talman! Jag skall be att få yttra några ord med anledning av de anmärkningar, som hittills framställt mot det föreliggande förslaget.

Först vill jag då yttra mig om den anmärkning, som framställt av herr Söderberg. Han har anslutit sig till en av herr Leo avgiven reservation, vari det yrkas, att det allmänna skulle beredas större inflytande och få större möjlighet att få en person förklarad omyndig. Herr Leo grundar detta yrkande därpå, att han anser, att man i vår tid borde ha nått »till ett mera socialt betraktande av de på privata händer befintliga förmögenheterna såsom i grund och botten delar av nationens samlade tillgångar, vilka icke självrådigt få utsättas för uppenbar vanvård eller förstörelse». Herr Leo anser alltså, att ett mera socialt betraktande på denna fråga vore på sin plats. Jag vill för min del instämma i denna hans mening, men däremot kan jag icke biträda hans åsikt, att det i följd därav vore lämpligt att på förmynderskapslagstiftningens område tillerkänna det allmänna representanter någon större makt att få personer förklarade omyndiga. Den lagstiftning, som det här är fråga om, är nämligen påkallad av hänsyn till behovet av skydd för de omyndigas egendom och ekonomiska angelägenheter och är alltså att hänföra till privaträtten. Den i och för sig riktiga tanke, som ligger till grund för herr Leos yrkande, bör enligt min mening tillgodoses inom andra grenar av lagstiftningen. På grund härav kan jag icke i fråga om detta lagförslag biträda herr Leos yrkande.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har i sitt anförande välvilligt upptagit de ändringsförslag, som utskottet har tillåtit sig framställa i fråga om Kungl. Maj:ts förslag. Jag vill för min del helt och fullt vitsorda herr statsrådets uppfattning, att utskottet åtminstone icke haft för avsikt eller trott, att det genom sina ändringsförslag viddroge några större eller mer genomgripande ändringar i Kungl. Maj:ts förslag.

Herr statsrådet uppehöll sig något litet vid utskottets kanske klävingriga ändring av uttrycket »minderårig» till »underårig». Han använde visserligen icke ett så oartigt uttryck, men man fick dock av hans anförande det intrycket, att han ansåg utskottets ändring vara tämligen opåkallad. Nu vill jag erkänna, att det i viss mån är en smaksak, huruvida man skall föredraga uttrycket underårig eller uttrycket minderårig. Men jag vill gent emot herr statsrådet hemställa, om jag inte har rätt däri, att det ligger något för uppfattningen stötande i att man t. ex. säger, att man låter »minderårig» undergå beväringsexercis eller tillåter »minderårig» kvinna att ingå äktenskap o. s. v. Det kan heller icke förnekas, att det i lagstiftningen skapas oreda, om man i olika lagar använder samma uttryck i olika betydelse. Dessa sakskäl synas mig också rätt mycket tala för den ändring, som utskottet tillåtit sig göra i anslutning till ett yttrande av en av lagrådets ledamöter.

Vad sedan beträffar frågan om kontroll över förmyndarnas medelförvaltning har ju lagberedningen, liksom också departementschefen utgått ifrån den meningen, att det är önskvärt, att uppdraget att övervaka förmyndarnas förvaltning icke handhaves såsom en tjänst utan såsom ett offentligt uppdrag vid sidan av

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.

(Forts.)

vederbörandes borgerliga näring. Utskottet ansluter sig också till den ståndpunkten.

När det gäller frågan om, hur stora distrikten för utövandet av denna förmyndarekontroll skola vara, påpekade lagberedningen de stora svårigheter, som föreligga, då ju våra kommuner äro så olika stora. Det är en vansklighet, som tyvärr ofta är för handen, när man skall stifta lag i detta land, att förhållandena i olika delar av landet äro så olika; särskilt är det besvärligt, att kommunerna äro så olika stora. Lagberedningen framhåller härvidlag, att man å ena sidan bör se till att kontrolldistrikten icke bli för stora. Bliva de för stora, utsätter man sig nämligen för risken, att överförmyndarna bliva ett slags tjänstemän, och det är ju en sak, som man vill undvika. Å andra sidan säger lagberedningen att de små landskommunerna äro för små för att utgöra kontrolldistrikt. Först och främst kan man i en liten landskommun icke få det urval av lämpliga personer för befattningarna i fråga, som är erforderligt. Vidare kan det icke förväntas, att arbetet inom dessa distrikt blir tillräckligt omfattande, för att vederbörande skola kunna få den erfarenhet och den rutin, som är nödvändig. I följd härav kan ej heller förväntas, att de komma att utveckla det nit för sin uppgift, som är önskvärt. Och slutligen riskerar man, att förmyndarna i dessa små landskommuner icke helt kunna frigöra sig från en del kommunalpolitiska hänsyn, något som ju bör undvikas. Jag tror, att detta lagberedningens omdöme är alldeles riktigt, naturligtvis med den av lagberedningen själv givna begränsningen, nämligen att det avser de små landskommunerna. Således tror jag, att man kan konstatera, att såväl lagberedningen och departementschefen som utskottet utgått från samma utgångspunkt. Men från denna gemensamma utgångspunkt komma dock å ena sidan lagberedningen och departementschefen och å andra sidan utskottet till olika anordningar. Lagberedningen föreslår, att varje stad och på landet varje tingslag skall utgöra ett kontrolldistrikt med möjlighet att tillsätta flera överförmyndare, om distriktet skulle bli för stort. Utskottet åter anser, att man bör utgå från kommunen såsom det egentliga kontrolldistriktet med möjlighet att sammanslå alltför små kommuner till större distrikt. I det avseendet föreslår utskottet, att häradsrätten skall vara skyldig att taga initiativ till en sådan sammanslagning, och att häradsrätten i allmänhet bör vaka över att små kommuner sammanslås till lämpliga distrikt. Jag vill framhålla, att utskottet lägger synnerlig vikt vid detta moment i förslaget. Utskottet hoppas, att denna utväg skall visa sig ägnad att förhindra tillkomsten eller bibehållandet av alltför små distrikt. Å andra sidan har utskottet icke kunnat undgå att finna, att vissa olägenheter kunna bli förbundna med de stora tingslagen såsom överförmyndardistrikt. Såsom statsrådet också berörde, anses det önskvärt att en överförmyndare förskaffar sig en rent personlig kännedom såväl om de förmyndare, som han är satt till att övervaka, som också om de myndlingar, vilkas intressen han skall tillgodose. Det är uppenbart, att denna personliga kännedom lättare kan vinnas, om han är bosatt i samma socken, som vederbörande, än om han bor i andra ändan av ett stort tingslag. Utskottet har även tagit hänsyn till, att en massa nya skyldigheter komma att genom denna nya lag läggas på förmyndarna, särskilt åläggandet att i flera fall hänvända sig till överförmyndaren för att inhämta hans samtycke till den ena eller andra åtgärden. Det är önskvärt, att denna skyldighet inte blir allt för betungande, utan att möjlighet beredes förmyndarna att lätt komma i förbindelse med överförmyndaren. Såsom herr statsrådet även har anfört, är det antagligt, att man gör den nya lagen mindre osympatisk, mindre motbjudande för allmänheten, om man från början ställer det så, att dessa nya skyldigheter icke komma att kännas för besvärande.

I samband med den personliga kontakten mellan överförmyndaren och förmyndaren bör man också komma ihåg, att det ej sällan inträffar, att en förmynd-

dare vill rådgöra med sin överförmyndare om ett eller annat ärende. Det lär för närvarande icke vara sällsynt, att en förmyndare får hjälp av sin överförmyndare, när det gäller uppsättandet av årsräkningarna. Även hänsyn till dessa omständigheter tala för att icke överförmyndardistriktet göras alltför stora.

Härtill kommer slutligen den omständigheten, att arbetet i mycket stora överförmyndardistrikt givetvis skulle bli för överförmyndarna mera omfattande än i ett mindre distrikt. Det är visserligen alldeles riktigt, att man genom denna större arbetskvantitet vinner, att överförmyndaren får mera erfarenhet och rutin och således snart blir mera skickad för sitt värv. Å andra sidan lurar emellertid här en fara. Denna består däri, att överförmyndarinstitutet kan byråkratiseras. Det kan alltför lätt hända, att arbetet på överförmyndarens expedition växer så, att han måste skaffa sig särskild kanslipersonal, och jag är alldeles övertygad om, att herr statsrådet med tillkomsten av dessa mycket stora överförmyndardistrikt icke i längden skulle kunna vidhålla sin utfästelse, att den nya lagen icke behöver medföra några kostnader för statsverket. Enligt utskottets förmenande skulle man genom att fastslå tingslaget som överförmyndardistrikt icke kunna förhindra, att det mycket snart komme att framställas befo- gade anspråk på avsevärda bidrag av statsmedel till avlöandet av överförmyndarna.

De hänsyn, jag nu nämnt, hava varit bestämmande för utskottet, när utskottet föreslagit den nyss antydda anordningen. Jag vill dock villigt erkänna, att denna anordning kan komma att medföra vissa svårigheter, särskilt om icke den i förslaget givna anvisningen på sammanslagningen av mycket små kommuner kommer till användning, något som vore att beklaga.

I ett av de anföranden, som här har hållits, jag tror det var det anförande, som hölls av herr Söderberg, uttalades, att man kunde befara, att överförmyndarna icke skulle komma att få den erforderliga fastheten gentemot de kommunala förtroendemännen, i händelse distriktet komme att utgöras av kommunerna och i händelse överförmyndarna komme att utses av de kommunala myndigheterna. Utskottet har ansett, att om man stannar vid kommunerna såsom det lämpligaste överförmyndardistriktet, ligger det också närmast till hands att låta kommunernas representativa myndigheter utse överförmyndare. Det förefaller, som om den kommunala representationen bättre än häradsrätten bör vara i stånd att utpeka den lämpligaste mannen för utövandet av detta offentliga uppdrag. Härigenom vinner man ju också att befolkningen från början bör få större förtroende för den nya anordningen. Naturligtvis kan det icke förnekas, att den möjligheten föreligger, att de av kommunerna valda överförmyndarna på ett eller annat sätt icke visa sig äga nog stark ryggrad gentemot obehöriga hänsyn. Men detta beror i sista hand icke på den myndighet, som väljer överförmyndarna i fråga utan på den person, som blir vald. Det är ju ytterst på personligheten själv det ankommer, om han kan växa i höjd med sin uppgift.

I övrigt förekommer i förslaget en del bestämmelser, som äro särskilt ägnade att motverka de frestelser till undfallenhet för kommunalpolitiska hänsyn, som jag här har talat om. Jag vill i det hänseendet peka på, att det icke, som hittills, skall vara två personer i varje distrikt, som dela ansvaret. Någon ansvarsdivision på det här området får icke förekomma. I regel skall det endast finnas en överförmyndare i varje distrikt, som svarar för uppgifternas fullgörande. Vidare ha vi den viktiga bestämmelsen om, att överförmyndaren skall handla under tjänstemannaansvar. I båda dessa avseenden har utskottet icke frångått Kungl. Maj:ts förslag utan helt anslutit sig till detsamma, och jag tror, att det redan i dessa båda bestämmelser ligger en ganska god garanti gentemot den befaraade obehöriga undfallenheten.

Utskottets förslag är föranlett av en del motioner, som äro väckta i kam-

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

rarna. Närmast ansluter sig förslaget till en av herr Jonsson i Mörkhult väckt motion. Jag tror, att man med tanke på samtliga motioner i det sammanhanget kan säga, att utskottets förslag betecknar en medelväg mellan å ena sidan Kungl. Maj:ts proposition och å andra sidan de motioner, som äro avgivna av herrar Gardell m. fl., Nilsson i Gränebo m. fl., och Andersson i Rasjön och Andersson i Kroken.

För närvarande skall jag, herr talman, endast be att få yrka bifall till den föredragna första paragrafen.

Vidare yttrades ej. Paragrafen godkändes.

Härpå föredrogs 2 §; och yttrade därvid

Herr Leo: Herr talman! Vid utskottets utlåtande vid denna paragraf har jag fogat ett särskilt yttrande. Tyvärr har jag icke kunnat komma längre, ty mina synpunkter i fråga om grunderna för sättande i omyndighetstillstånd hava icke vunnit understöd av utskottets majoritet, och då ingen motion i frågan föreligger, har jag varit avskuren från möjligheten att på denna punkt få en reservation ställd under proposition i kamrarna.

Jag har emellertid icke ansett mig kunna och icke heller velat underlåta att även på sätt nu sker framföra min uppfattning i denna fråga, som jag anser vara av stor betydelse.

I det förslag, som här föreligger, har man när det gällt grunderna för sättande i omyndighetstillstånd, helt naturligt i första hand tänkt på de intressen vederbörande själv, hans familj och hans närmaste kunna ha av frågan. Åt samhällets synpunkter och samhällets intresse av att en persons medel och tillgångar bliva omhändertavda på ett icke alltför oförnuftigt sätt har man emellertid härvidlag endast velat giva utrymme så till vida, att man velat giva samhället möjlighet att skydda sig gentemot eventualiteten av att en person till följd av sitt ekonomiskt oförnuftiga leverne faller fattigvården till last. Jag har emellertid ansett, att detta är en alltför snäv begränsning av samhällets möjligheter att inskrida mot klara och uppenbara fall av vanvård och av slöseri med s. k. enskild egendom. Redan i gällande rätt har det alltid ansetts finnas en liten möjlighet för det allmänna, representerat av rätten, att ex officio på eget initiativ gripa in med åtgärder för en persons försättande i omyndighetstillstånd. Till och med denna lilla möjlighet, som sålunda funnits i gällande rätt, har man emellertid skurit bort i det föreliggande förslaget. Nu har visserligen från ordföranden i första lagutskottet uttalats sympatier för den tankegång, som jag framfört; men säger han, man skall tillgodose dessa intressen, i den mån de äro berättigade, inom andra grenar av lagstiftningen. Jag undrar egentligen, vilka anvisningar första lagutskottets ordförande skulle vilja giva på en lagstiftning, som tillgodosåge mina synpunkter. Det är ju här icke bara fråga om att man skall gripa in, då det föreligger exempelvis vanvård och vanhävd av fast egendom; utan jag avser överhuvud taget, att man skall kunna gripa in för att förhindra vanvård och uppenbart slöseri i fråga om enskildas tillgångar.

Jag kan mycket väl förstå, att den synpunkt, som jag anlägger på den föreliggande frågan, från juristhåll anses icke möjlig att realisera. Antagligen betraktar man den också på samma håll såsom oriktig. Emellertid vågar jag påstå, att min uppfattning är en allmänt folklig rättsuppfattning, som sedan länge omfattats inom stora lager av vårt folk. Det är icke allt för sällan, som man just ibland folket hör ett resonemang, däruti man pekar på sådana här klara fall av mera eller mindre vanvettigt handhavande av enskild förmögenhet och däri man uttrycker sin förvåning över att det icke är möjligt att med lagens hjälp gripa in och ställa en sådan person under förmyndare.

Jag skall nu emellertid icke längre uppehålla mig vid frågan denna gång, då det icke är möjligt att göra ett yrkande. Jag skall endast uttala en förhoppning om att denna fråga skall komma upp igen; och jag är övertygad om att man icke kan undgå att även inom förmynderskapsrätten söka lösa denna fråga på ett för samhället mera fördelaktigt sätt. Klart är, att därvidlag måste tagas hänsyn till flera synpunkter i detta sammanhang; och jag förutsätter bland annat, att man, om man en gång allvarligt går till verket, att i lagstiftningen tillgodose den av mig framförda uppfattningen därvid också kommer att få överväga, huruvida man icke bör införa en mildare påföljd i rättsligt hänseende för en person, som på detta sätt blir försatt i omyndighetstillstånd. Jag har, herr talman, intet yrkande att göra.

*Ans. lag om
förmynders-
skap m. m.
(Forts.)*

I detta anförande instämde herrar *Olsson* i Mora och *Lövgren*.

Vidare yttrades ej. Kammarerna godkände paragrafen.

3 och 4 §§; rubriken till 1 kap.

Godkändes.

2 kap.

Ät 1 § i utskottets förslag hade givits följande avfattning:

1 §.

För underårigt barn i äktenskap vare fadern förmyndare. Dör fadern, eller kan han enligt 4 § icke vara förmyndare, eller varder han entledigad från förmynderskapet, vare modern barnets förmyndare.

Går föräldrarnas äktenskap åter, eller vinna de hemskillnad eller äktenskapskillnad, vare den barnets förmyndare, som skall hava vårdnaden om det. Varder eljest förordnat, att vårdnaden skall tillkomma allenast den ene av föräldrarna, vare han ock förmyndare.

Sedan paragrafen föredragits, anförde:

Fröken **Tamm**: Herr talman, ärade kammarledamöter! I 1920 års lag om barn i äktenskap och i den nya giftermålsbalken har principiell likställighet mellan föräldrar, fader och moder, samt mellan makar, man och hustru, blivit lagfäst. Det riktiga och rättmätiga i denna princip är således redan av statsmakterna erkänt. Man kan därför icke undgå att förvåna sig över att i Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förmynderskap, andra kapitlet 1 §, ävensom i första lagutskottets utlåtande i förevarande fråga, denna princip icke blivit fullt genomförd. Det heter där. »För underårigt barn i äktenskap vare fadern förmyndare.» Dör fadern, eller kan han enligt fjärde paragrafen (d. v. s. om han själv blir omyndig) icke vara förmyndare, eller varder han entledigad från förmynderskapet, vare modern barnets förmyndare. I samma kapitlets andra paragraf stadgas, att för underårigt barn utom äktenskap modern skall vara förmyndare, därest icke vårdnaden om barnet tillagts fadern. I övrigt stadgas i lagen, att om förmyndare skall förordnas, så kan därtill utses vare sig man eller kvinna. Därmed har man visserligen sagt, att moder, eller kvinna över huvud taget, både bör och kan vara förmyndare. Så tillvida är principen genomförd. Man har emellertid velat tillerkänna fadern företrädesrätt i fråga om barn i äktenskap. I en motion inom första kammarerna har herr Lindhagen hemställt, att man skulle fortsätta på den en gång inslagna vägen och att den omyndiges föräldrar båda skulle vara förmyndare. Första lagutskottet har avstyrkt denna motion. Utskottet säger, att den är av

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

ringa praktisk betydelse, därför att de barn, vilkas föräldrar leva, i regel icke hava någon förmögenhet. Huvudskälet för avstyrkandet har väl varit, att man velat undvika svårigheter, som eljest skulle uppstå i händelse av skiljaktiga meningar hos föräldrarna. Motionären har tänkt sig, att denna fråga skulle lösas så, att om sådan tvist skulle uppstå, så skulle denna hänskjutas till överförmyndaren. Att en sådan lösning icke skulle medföra olägenheter har även uttalats av förutvarande justitieministern professor Undén i en artikel i Socialdemokraten för den 9 sistlidne april, i vilken artikel han uttalar sin tillfredsställelse med lagförslaget i dess helhet, men yrkar ändring i sådant avseende, att förmynderskapet skulle tillfalla båda föräldrarna gemensamt. Vad det beträffar, att en sådan ändring skulle vara överflödig, därför att det är så få, som detta gäller, kan man väl häremot med skäl invända, att det icke är fåtalet eller flertalet förekommande fall, som bör vara bestämmande, utan det är riktigheten av själva principen, som bör vara utslagsgivande. Det kan måhända förefalla, som detta vore en obetydlig detalj, som man icke borde haka upp sig på, men den är i själva verket icke så obetydlig som det kunde tyckas. Man säger, att frågan är av ringa praktisk betydelse, men vi veta alla, att i det samhälle, där vi leva, hava de ekonomiska angelägenheterna en ganska stor praktisk betydelse.

I 1920 års lag om barn i äktenskap skiljer man mellan vårdnad och förmynderskap. I fråga om vårdnaden, d. v. s. vad som rör de personliga angelägenheterna, hava fader och moder enligt denna lag lika rätt; men när det nu gäller att ta ställning till förmynderskapet, som angår de ekonomiska angelägenheterna, skall fadern ensam vara den rådande. Skulle man nu besluta, att fadern fortfarande i här avsedda fall skall vara ensam förmyndare, skulle man därmed givetvis omintetgöra den lika rätt i förhållande till barnet, som man förut principiellt tillerkänt modern genom stadgandet, att vårdnaden skall tillkomma bägge föräldrarna. Den rätt, som då skulle tillkomma modern gentemot barnen bleve praktiskt taget ingen annan än den att få lappa deras kläder och laga deras mat, en rätt, som endast en tid, så frikostig på lagar som vår, kan anse sig böra inskriva i lagboken.

Frisinnade kvinnors riksförbund och Föreningen frisinnade kvinnor i Stockholm hava fattat en resolution, vari hemställelse om bifall till herr Lindhagens motion i detta avseende, så att modern tillika med fadern bleve förmyndare för barn i äktenskap. Med stöd härav skulle jag vilja föreslå, att formulering av förra delen av paragrafen blir ungefär följande: »För underårigt barn i äktenskap vare *föräldrarna gemensamt* förmyndare. Dör *en av föräldrarna* eller *kan någon av dem* enligt fjärde paragrafen icke vara förmyndare, eller varder *någon av dem* entledigad från förmyndarskapet, vare *den andra ensam* barnets förmyndare.» Jag vill emellertid inskränka mig till att yrka återremiss till utskottet av första stycket i denna paragraf för det av mig angivna syftet, med rätt för utskottet att föreslå även de ändringar i andra föreslagna stadganden, vilka bliva en given följd av den nu föreslagna ändringen i fråga om innehållet i 2 kap. 1 §.

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! 1 § 2 kap. i lagförslaget innehåller, att för underårigt barn i äktenskap fadern skall vara förmyndare. Herr Lindhagen har i sin motion föreslagit, att för underårigt barn i äktenskap föräldrarna skola vara förmyndare gemensamt, eventuellt med tillägg av en bestämmelse, att vid meningsskiljaktighet mellan föräldrarna tvisten skall slitas av överförmyndaren, skiljemän eller rätten. Nu har den tanke, som ligger till grund för herr Lindhagens motion, upptagits av fröken Tamm. Jag vill för min personliga del säga, att det synes mig, att fröken Tamm har alldeles rätt beträffande principen. Detta förslag innebär ett avsteg från den likställighet

mellan man och hustru, som fastslogs i den nya giftermålsbalken. Att förslaget på denna punkt har avvikit från denna likställighetsprincip, beror därpå, att man har ansett sig icke kunna hävda denna likställighet utan att råka ut för ganska svåra praktiska olägenheter. Förmyndaren har nämligen att träffa avgöranden i en massa angelägenheter av större eller mindre vikt för myndlingen, och av dessa angelägenheter äro många sådana, att ett avgörande *måste* träffas. Det är inte så, att man kan säga, att om vederbörande inte bli ense, så får saken förfalla, utan i många fall måste ett val träffas av förmyndaren. Om det nu skulle vara två förmyndare, mannen och hustrun, som gemensamt skulle utöva förmyndaruppdraget, så kan den eventualiteten inträffa, att i ett fall, då det finns två alternativ att välja emellan, fadern vill ha alternativet A men modern alternativet B. Då måste tvisten på något sätt lösas, och detta skulle då enklast kunna ske därigenom, att den, såsom antytts, hänskötes till överförmyndaren. Men nu innehåller föreliggande förslag, att man, såsom billigt är, skall kunna överklaga överförmyndarens beslut. Det talas om i 12 kap. 25 §, att om någon vill föra talan mot överförmyndarens beslut, skall han göra det skriftligen hos rätten. Det är alltså mycket antagligt, att om en verklig meningsskiljaktighet mellan de båda förmyndarna i ett dylikt fall uppstått den icke kan utjämnas genom överförmyndarens jämkning utan går till rätten. Och då ha vi rättegång mellan föräldrarna angående en sådan fråga. Nu har riksdagen, såsom utskottet i sitt betänkande säger, redan vid behandlingen av giftermålsbalken bestämt uttalat sig mot att tvister mellan makar skulle kunna dragas inför domstol i sådana fall, då det dock förelåg en bestämd önskan att hålla ihop äktenskapet. Man ansåg nämligen att detta kunde innebära en fara för sprängning av äktenskapet. Den principen skulle nu frångås, om man på detta område införde möjlighet till rättegång mellan föräldrarna. Härtill kommer, såsom fröken Tamm själv nämnde, att det är i så ytterst få fall en bestämmelse av förslaget innehåll skulle komma att tillämpas, ty det är i mycket få fall, som omyndiga barn i äktenskapet ha egen förmögenhet, medan föräldrarna leva. Endast i den händelse att de fått någon förmögenhet genom gåva eller testamente kan det bli fråga om särskilt förmynderskap för dem. Härtill kan ytterligare läggas, att riksdagen så sent som år 1920 har antagit en lydelse av 20 kap. 1 och 2 §§ ärvdabalken, som just överensstämmer med förslaget i detta stycke. Även detta är ett skäl att inte nu så snart därefter ändra denna bestämmelse.

Jag påstår således, att utskottet haft ganska talande skäl, för att i denna punkt frångå den likställighetsprincip, för vilken fröken Tamm här gjort sig till talesman. Skulle det nu emellertid visa sig, att det inom kammaren finns någon utbredd önskan att få saken ytterligare övervägd, så vill jag för min del visst icke motsätta mig en återremiss av paragrafen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde först proposition beträffande första stycket av ifrågavarande paragraf, nämligen dels på godkännande av berörda stycke, dels ock på bifall till yrkandet om styckets återremitterande till utskottet för ny behandling; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl av fröken Tamm, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 1:a stycket av 1 § i andra kapitlet av första lagutskottets förevarande förslag till lag om förmynderskap, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

Vinner Nej, har kammaren återförvisat nämnda stycke till utskottet för ny behandling.

Omröstningen utföll med 166 ja mot 19 nej, och hade kammaren alltså godkänt berörda stycke.

Vidare blev efter av herr talmannen därå given proposition andra stycket av förevarande paragraf av kammaren godkänt.

2—4 §§.

Godkändes.

5 § i Kungl. Maj:ts motsvarande lagförslag lydde sålunda:

När förmyndare skall förordnas, skall därtill utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna, helst någon, som är med den omyndige besläktad eller besvägrad eller eljest står honom nära.

För minderåriga syskon bör gemensam förmyndare förordnas, såvida icke särskilda skäl tala däremot.

Herr *D. Alfred Petrén* hade i sin ovanberörda motion föreslagit, att förevarande paragraf måtte erhålla det tillägg, att förmyndare för sinnessjuk finge förordnas först efter överförmyndarens hörande.

Utskottets förslag till avfattning av paragrafen överensstämde med Kungl. Maj:ts med undantag därav, att det i andra stycket förekommande ordet »minderåriga» ersatts med »underåriga».

Efter föredragning av paragrafen yttrade:

Herr **Paulsen**: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den av herr Petrén i första kammaren i fråga om denna paragraf väckta motionen.

Jag yrkar alltså, att paragrafen måtte godkännas med det av herr Petrén föreslagna tillägget.

Herr **Pettersson** i Södertälje: Herr talman! Herr Petrén föreslår i sin motion i fråga om denna paragraf, att förmyndare för sinnessjuk skall förordnas först efter överförmyndarens hörande. I och för sig är det en ganska lämplig och riktig anordning, att rätten hör överförmyndaren, innan den tillsätter förmyndare, och det torde nog också mycket ofta komma att ske så. Men det kan ifrågasättas, huruvida det är lämpligt att giva en obligatorisk föreskrift därom även i sådana fall, då det av omständigheterna framgår, att en sådan omgång är alldeles överflödigt. Anledningen till att herr Petrén gjort detta yrkande, är den, att det i förslaget står, att till förmyndare helst bör förordnas någon, som är med den omyndige besläktad eller besvägrad eller eljest står honom nära. Detta är nu icke avsett att under alla förhållanden absolut följas, utan det är endast en anvisning, att man i regel skall till förmyndaren taga någon, som står den omyndige nära. Nu är herr Petrén rädd för, att rätten alltid skall förordna en släkting till förmyndare för den omyndige sinnessjuka, även i sådana fall, då den sinnessjuka står i ett sådant förhållande till sina släktingar, att det icke är lämpligt att taga en släkting. För undvikande av en sådan eventualitet, vill han, att överförmyndaren först skall höras. Jag får säga, att man får väl tilltro rätten att ha något förstånd också. Det är heller inte alls säkert, att överförmyndaren, som kanske inte bättre än rätten känner den omyndige, skall vara i stånd att avvärja ett sådant olämpligt val av förmyndare, som herr Petrén befarar. Jag tror, att alla berättigade

intressen äro fullt tillgodosedda med den bestämmelse som här finns, enligt vilken det åligger rätten att se till, att lämplig person förordnas till förmyndare. *Ang. lag om förmyndarskap m. m.*

Jag får således, herr talman yrka bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Paulsen: Herr talman! I regel är det nog så, att överförmyndaren bättre känner människorna i den trakt där han är överförmyndare, än rätten gör. Redan ur den synpunkten är det nog därför mera skäl att bifalla den av herr Petréns väckta motionen. Vad nu beträffar att man bör förordna till förmyndare någon anförvant till den sinnessjuka, så yttrar sig i många fall sinnessjukdomen däri, att den sjuka känner sig avogt stämd mot sina anförvanter. Skall då en sådan vara förmyndare, så hakar det ju upp sig redan från början. Jag vill säga, att i en välskött domsaga, sådan som t. ex. vår där hemma, praktiseras det redan nu alltid så, som herr Petréns föreslagit i sin motion. Och jag tycker, att när det redan nu praktiseras, så bör det också lagfästas, ty det är enligt min mening en mycket god sak, att överförmyndaren, som ofta bäst känner människorna i fråga, får yttra sig, innan förmyndare förordnas.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Pettersson i Södertälje: Gentemot herr Paulsen vill jag först fastslå, att det ingalunda är så säkert, att överförmyndaren i varje fall bättre känner den person, som skall förklaras omyndig, än rätten gör. Och vidare vill jag säga, att den omständigheten, att ett visst förfaringssätt tillämpas för närvarande och kanske också i framtiden kommer att i allmänhet tillämpas, inte är tillräckligt skäl att lagfästa det förfarandet såsom tillämpligt i *alla* fall.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner dels på godkännande av förevarande paragraf enligt utskottets förslag, dels ock på bifall till det av herr Paulsen under överläggningen gjorda yrkandet; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då votering emellertid begärdes av herr Paulsen, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 2 kap. 5 § i första lagutskottets förevarande förslag till lag om förmyndarskap, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av herr Paulsen under överläggningen gjorda yrkandet.

Voteringen utvisade 160 ja mot 17 nej, vadan kammaren godkänt paragrafen i den av utskottet föreslagna lydelsen.

6—10 §§; rubriken till 2 kap.

Godkändes.

3 kap.

I fråga om förevarande kapitel i dess helhet hade reservation avgivits av herrar *Jacob T. Larsson* och *Klefbeck*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka antagande av kapitlet med den lydelse, som innefattades i Kungl. Maj:ts förslag.

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

1 §.

Godkändes.

2 §.

I det av Kungl. Maj:t framlagda motsvarande lagförslaget hade åt 2 § givits följande avfattning:

2 §.

I varje tingslag, så ock i stad, där rådstuvurätt finnes, skall överförmyndare av rätten förordnas. Kan tillsynen icke utövas av en överförmyndare ensam, må flera överförmyndare förordnas. Erfordras flera överförmyndare, äge rätten indela tingslaget eller staden i förmynderskapsdistrikt, ett för varje överförmyndare, eller ock bestämma annan lämplig grund för förmynderskapens fördelande mellan överförmyndarna.

Äro flera tingslag förenade till en domsaga, må till överförmyndare i ett tingslag förordnas den, som blivit därtill utsedd inom annat tingslag i domsagan. Ej må eljest någon samtidigt vara överförmyndare i mera än ett område.

Utskottet hade föreslagit följande lydelse av paragrafen:

2 §.

I stad, där rådstuvurätt finnes, väljes en överförmyndare. I kommun, som lyder under häradsrätt, väljes likaledes en överförmyndare, såframt icke, på sätt i 3 § stadgas, flera kommuner blivit sammanförda till ett distrikt för val av överförmyndare.

Paragrafen föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **Söderberg**: Herr talman! Med hänvisning till vad jag tidigare yttrat skall jag be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr **Pettersson** i Södertälje: Herr talman! Under åberopande av vad förut anförts ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde propositioner först på godkännande av förevarande paragraf enligt utskottets förslag samt vidare på godkännande av paragrafen i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i förstnämnda proposition.

3—13 §§.

Godkändes.

Härpå föredrogs 14 §; och yttrade därvid

Herr **Johanson** i Huskvarna: Herr talman! Jag har tillåtit mig att vid denna paragraf anteckna en reservation, där jag uttalat som min mening, att överförmyndare icke borde kunna ställas under ansvar enligt 25 kapitlet strafflagen. I praktiken torde denna bestämmelse icke komma att tillämpas annat än i rena undantagsfall, så att ur den synpunkten vore det icke mycket att erinra mot det förslag, som nu föreligger. Men enligt min mening föreligger starka skäl mot detta förslag, bland annat det, att detta uppdrag är ett kommunalt förtroendeuppdrag. Vidare ålägger lagen medborgarna att åtaga sig detta uppdrag. Det är alltså en medborgerlig plikt, och då finner jag, för min del

åtminstone, att det kan vara tvivel underkastat, huruvida denna princip är riktig att ställa dessa överförmyndare under ansvar enligt 25 kapitlet strafflagen. Vidare vill jag erinra om, att denna bestämmelse nog i vissa fall kan komma att verka så, att personer, som för övrigt äro mycket lämpliga för detta uppdrag, och som ha allmänt förtroende, men som på samma gång äro ytterst känsliga för att få en anmärkning i utövningen av sin tjänst, skulle söka att i det längsta undandraga sig att mottaga uppdraget i fråga. Därigenom kan man naturligtvis förlora det syftet mål, man här vill vinna, nämligen en god förvaltning av de omyndigas medel. Jag är viss om, att dessa kommunalt valda förtroendemän även utan denna ansvarsbestämmelse skulle komma att fullgöra sin plikt på allra bästa sätt, och att det därför ej vore någon risk, om 14 § i 3 kapitlet uteslötes. Då jag emellertid står ensam om reservationen inom utskottet, och då jag icke har stort hopp om att få så stor anslutning till min mening inom kammaren, skall jag, herr talman, avstå från att göra något yrkande.

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

Jag har endast velat med dessa ord uttala min personliga mening i saken.

Herr *Jonsson* i Mörkhult instämde häruti.

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes.

15 §; rubriken till 3 kap.; 4—11 kap.

Godkändes.

12 kap.

1—6 §§.

Godkändes.

7 §.

Utskottet hade i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit följande lydelse av paragrafen:

7 §.

I mål om omyndighetsförklaring eller sådan förklarings hävande må rätten, därest part det begär eller rätten eljest finner det lämpligt, förordna, att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

Uti en vid denna paragraf avgiven reservation hade herrar *Rogberg*, *Lindqvist* i Halmstad, *Leo* och *Johanson* i Huskvarna förklarat, att de inom utskottet hemställt, att förevarande paragraf måtte erhålla följande ändrade lydelse:

7 §.

I mål om omyndighetsförklaring eller sådan förklarings hävande må rätten, därest den, vars omyndighets- eller myndighetsförklaring är i fråga, det begär eller rätten eljest finner det lämpligt förordna, att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

Paragrafen föredrogs. Därvid yttrade:

Herr *Leo*: Herr talman! Som allmän regel i vårt rättsliv gäller, att rättegångsförhandlingarna äro offentliga, och det torde av ingen bestridas, att det betecknade ett oerhört framsteg, då vi nådde fram till offentlighet, samt att denna såvitt möjligt bör oförkränkt bibehållas. Nu har man emellertid på familjerättens område i ett par fall stadgat bestämmelser, varigenom man givit rätt vidsträckt möjlighet för utestängande av offentligheten vid rättegångsförhand-

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.

(Forts.)

lingarna, och så har också föreslagits här i 12 kap. 7 paragrafen i föreliggande förslag enligt vilket rätten må på framställning av den person, som begär någon i omyndighetstillstånd eller av den, vilkens omyndighet det är fråga om, om rätten finner lämpligt, bestämma, att förhandlingarna skola vara hemliga. Vi äro här fyra reservanter, som i likhet med två av lagrådets ledamöter ansett, att man ej bör gå så långt i fråga om möjligheten att utestänga offentligheten. Det kan ej vara till någons fördel, att man i andra fall, än då det föreligger synnerligen starka skäl, gör rättegångsförhandlingarna hemliga. Det säges visserligen, att, när man kommer in på ömtåliga personliga förhållanden, så söker ofta sensationslystnaden tränga in i rättssalarna. Det måste tyvärr erkännas, att vi under senare tider delvis kanske till följd av hållningen från vissa pressorgan ha blivit vana att få en sensationell prägel över sådana rättsmål, som man ansett intressera allmänheten i särskilt hög grad. Men det är alldeles klart, att om man vill behålla det stora värde, som ligger i offentliga rättsförhandlingar, måste man taga dess konsekvenser, en del ej önskvärda saker, som följa därmed. Jag tror i varje fall, att om man skall väga fördelar och nackdelar av offentliga rättsförhandlingar mot varandra, så komma fördelarna att väga så mycket tyngre, att ingen bör kunna ha en tanke på, att vilja gå tillbaka till den tid, då man av vilket skäl som helst kunde stänga dörrarna till rättssalen för allmänheten. Reservanterna ha ansett, att man bör gå en medelväg mellan förslaget innehåll och gällande rätt. Först och främst bör rätten få pröva och besluta, huruvida förhandlingarna skola vara hemliga. Hänsyn må också tagas till vad *den* säger och önskar, vilkens omyndighetsförklaring det är fråga om. Däremot ha vi icke velat vara med om, att den person, som söker en annan i omyndighetstillstånd, må kunna göra framställning om förhandlingarnas hemlighet med några vidare anspråk på att rätten skall bifalla hans begäran. Vi frukta, att om man på det viset ger den person, som söker en annan i omyndighetstillstånd, möjlighet att inverka på rättens beslut, allmänheten med eller utan skäl lätt kan få den uppfattningen, att man här vill dölja något för allmänhetens ögon. Det är nämligen icke alltför sällan, som man i tidningarna läser om fall av omyndighetsförklaringar, där det uppstår tvister mellan dem, som bli förklarade omyndiga och deras närmaste släktingar, som sökt dem i omyndighetstillstånd. Och det är nog icke utan, att man i några fall åtminstone kunnat spåra önskingar hos dessa släktingar att huvudsakligen på för dem personliga skäl söka personen i omyndighetstillstånd. Om nu allmänheten skulle bibringas den uppfattningen, att man kan på det viset främja mindre lojala syftemål, som gå ut på att sätta en person i omyndighetstillstånd, genom att undandraga allmänheten möjligheten att bedöma de skäl, som tala för och emot en sådan åtgärd, så kan detta komma att skada hela vårt rättsliv.

På grund av dessa skäl ha vi framställt vårt yrkande här vid 12 kapitlet 7 paragrafen, till vilket yrkande jag, herr talman, ber att hemställa om bifall.

Herr **Pettersson** i Södertälje: Herr talman! Utskottets förslag, som ansluter sig till propositionen, innehåller, att i mål om omyndighetsförklaring rätten kan förordna om, att målet skall handläggas inom slutna dörrar, därest part, d. v. s. vilkendera parten som helst, begär det eller rätten eljest finner det lämpligt. Förslaget innebär icke, att rätten, om endera parten begär det, är *skyldig* förordna om handläggning inom slutna dörrar, utan rätten skall pröva, om skäl därtill föreligga. Nu vilja herr Leo och andra reservanter ha den förändringen, att endast den part, vilkens omyndighets- eller myndighetsförklaring det är fråga om, skall vara berättigad att framställa ett dylikt yrkande.

Både utskottet och reservanterna äro fullt ense om att man skall i största möjliga utsträckning upprätthålla principen om offentlighet vid underrätterna

och endast göra undantag, där verkligt starka skäl påkalla det. Här råder således icke någon meningsskiljaktighet. Frågan är, om även den person, som begär, att en annan, någon som står honom nära, skall förklaras omyndig, skall få framställa ett dylikt yrkande. Jag vill gentemot herr Leo påstå, att det kan tänkas fall, då en sådan sökande verkligen har anledning begära, att målet skall handläggas för slutna dörrar utan att kanske den, vilkens omyndighet det gäller, förstår att framställa en sådan begäran. Någon olägenhet kan jag icke finna, att man härigenom riskerar, då rätten alltid är den, som skall pröva, om ett sådant yrkande skall bifallas eller ej.

Ang. lag om förmynderskap m. m.
(Forts.)

Det synes mig, som om den fara, som reservanterna frammana, är alltför obetydlig för att man för dess skull skall ifrågasätta en ändring i förslaget. De olägenheter, som herr Leo talade om — jag tror till och med, att han talade om »fara för rättslivet» — äro säkerligen överdrivna.

Slutligen vill jag erinra om, att man redan på ett likartat område infört en motsvarande bestämmelse, nämligen i giftermålsbalken. I äktenskapsmål kan rätten också förordna, att offentligheten skall uteslutas, och det kan ske, då en part begär det eller rätten eljest finner det lämpligt. Det är väl icke någon anledning att utan verkligt starka skäl göra någon ändring på detta område från den grundsats, som på ett likartat område fått uttryck i lagstiftningen. Och då sådana starka skäl saknas, ber jag herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på godkännande av förevarande paragraf enligt utskottets förslag, dels ock på bifall till den vid paragrafen avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen hava flertalets mening för sig. Som votering likväl begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en voteringsproposition av följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren godkänner 12 kap. 7 § i första lagutskottets förevarande förslag till lag om förmynderskap, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid nämnda paragraf avgivna reservationen.

Omröstningen utföll med 87 ja, men 90 nej; och hade kammaren alltså bifallit den vid paragrafen avgivna reservationen.

Aterstoden av 12 kap.; lagförslagets ingress och rubrik.

Godkändes.

Utskottets förslag till lag angående införande av lagen om förmynderskap.

1—12 §§.

Godkändes.

13 §.

Kungl. Maj:t hade för 13 § i sitt motsvarande lagförslag föreslagit följande avfattning:

13 §.

Med den nya lagens ikraftträdande skall Stockholms förmyndarkammare upphöra med den verksamhet, som i enlighet med äldre föreskrifter utövats; dock

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

skall den förmyndarkammaren enligt 3 § i instruktionen den 21 juni 1907 tillkommande förvaltning av omyndigas samt frånvarande och okända arvingars kontanta medel fortfarande av förmyndarkammaren handhavas, såvitt angår medel, som där innestå, när nya lagen träder i kraft.

För Stockholms stad skall, intill dess Konungen annorlunda förordnar, överförmyndare icke utses. Under tiden skall vad i 3 kap. 6 § och 5—12 kap. nya lagen ävensom i denna lag stadgas om överförmyndare i stället gälla i fråga om förmyndarkammaren. Dock må frågor om samtycke eller tillstånd, varom sägs i 8 kap. 5, 8, 9 och 13 §§ nya lagen, upptagas och avgöras av viss ledamot av förmyndarkammaren, någon dess tjänsteman eller annan lämplig person, som rådstuvurätten förordnar, och skall i sådant fall å denne tillämpas vad i nya lagen stadgas om överförmyndare. I avseende å fullföljd av talan mot beslut, som förmyndarkammaren meddelar, skall vad i 12 kap. 25 § nya lagen stadgas ej äga tillämpning, utan skall i stället härom gälla vad som är föreskrivet om talan mot rättens beslut.

Under tid, som i andra stycket avses, skall arvode enligt de i 3 kap. 7 § nya lagen stadgade grunder utgå till förmyndarkammaren, såvitt fråga är om förmyndarskap för omyndigförklarad eller om sådant förmyndarskap för minderårig eller godmanskap, som ställts under Stockholms rådstuvurätts tillsyn i samband med inregistrering av bouppteckning, för vilken bouppteckningsavgift ej utgått, eller om förmyndarskap för minderårig eller godmanskap, varå tillsynen från annan domstol överflyttats till rådstuvurätten.

Angående avvecklingen av förmyndarkammarens förvaltning av medel, varom i första stycket sägs, samt angående handhavandet under avvecklingstiden av de åligganden, som enligt nya lagen ankomma på överförmyndare, meddelas närmare bestämmelser av Konungen.

Enligt utskottets förslag skulle paragrafen lyda sålunda:

13 §.

Stockholms förmyndarkammare må tills vidare äga bestånd. Så länge förmyndarkammaren består, skall för Stockholms stad överförmyndare icke utses, utan skall vad i nya lagen ävensom i denna lag stadgas om överförmyndare i stället i tillämpliga delar gälla om förmyndarkammaren, såvitt ej Konungen, efter vad nedan i tredje stycket stadgas, annorlunda förordnar. Dock skall vad i 12 kap. 25 § nya lagen stadgas ej äga tillämpning i avseende å fullföljd av talan mot beslut, som förmyndarkammaren meddelar, utan skall i stället härom gälla vad som är föreskrivet om talan mot rättens beslut. Arvode enligt de i 3 kap. 12 § nya lagen stadgade grunder skall utgå till förmyndarkammaren, allenast såvitt fråga är om förmyndarskap för omyndigförklarad eller om sådant förmyndarskap för underårig eller godmanskap, som ställts under Stockholms rådstuvurätts tillsyn i samband med inregistrering av bouppteckning, för vilken bouppteckningsavgift ej utgått, eller om förmyndarskap för underårig eller godmanskap, varå tillsynen från annan domstol överflyttats till rådstuvurätten.

I övrigt må förmyndarkammaren fortsätta sin verksamhet i enlighet med äldre föreskrifter, till den del de äro förenliga med vad i nya lagen stadgas. Penningmedel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man och vilka icke böra hållas tillgängliga för ändamål, varom sägs i 8 kap. 6 § nya lagen, skola inlevereras till förmyndarkammaren, såframt icke förmyndaren eller gode mannen gör medlen räntebärande på annat i 8 kap. 4 § nya lagen angivet sätt än genom medlens insättande i bank eller han erhåller förmyndarkammarens samtycke till medlens anbringande på sätt, som avses i 8 kap. 5 § nya lagen. Vad i nya lagen stadgas om skyldighet för förmyndare eller god man att i öppet

förvar hos riksbanken eller annan bank nedsätta värdehandlingar skall i stället gälla nedsättning hos förmyndarkammaren, dock utan den eljest stadgade begränsningen i avseende å värdehandlingarnas värde, och skall beträffande förvaring och förvaltning av sålunda nedsatta värdehandlingar gälla vad i detta hänseende särskilt stadgas i fråga om värdehandlingar, som skola nedsättas i bank.

Angående förmyndarkammarens verksamhet meddelas av Konungen närmare bestämmelser. Konungen äger föreskriva, att åliggande, som enligt nya lagen ankommer på överförmyndaren, icke skall fullgöras av förmyndarkammaren utan av någon dess ledamot eller tjänsteman, å vilken i sådant fall skall tillämpas vad i nya lagen stadgas om överförmyndare.

Vid denna paragraf hade reservation avgivits av herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Strid*, *Lindley* och *Leo*, vilka föreslagit, att paragrafen måtte antagas i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse.

Sedan paragrafen föredragits, anförde:

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet **Ekeberg**: Herr talman! Jag har tillåtit mig att begära ordet på denna punkt, som berör den kanske betydelsefullaste avvikelse utskottet föreslår från Kungl. Maj:ts förslag.

Vi veta, att förenklingar och besparingar på det offentliga livets olika områden är tidens lösen. På nästan alla håll bekänner man sig åtminstone med sina läppar till den grundsatsen, men så snart man kommer till det särskilda fallet, är det slut med enigheten. Då heter det så tämligen ofelbart: ja, principen är nog riktig, men i nu föreliggande fall skulle det för det första icke uppstå någon nämnvärd besparing och, om man verkligen kan tala om någon besparing, skulle den mer än väl uppvägas av de olägenheter, som den föreslagna åtgärden skulle medföra, o. s. v.

Den argumentationen har nu rests mot regeringens förslag att ställa Stockholms förmyndarkammare på avskrivning och låta huvudstadens omyndiga leva under samma villkor som landsbygdens. Särskilt har förmyndarkammarens ordförande borgmästare Lindhagen, i sin motion med både värme och övertygelse trätt inom skranket för förmyndarkammarens bibehållande. Utskottets majoritet har valt en medelväg och föreslagit förmyndarkammarens bibehållande tills vidare i avvaktan på närmare utredning.

Som bekant torde vara, äro förmyndarkammarens funktioner väsentligen tre. Den är ett slags bankinrättning, som tvångsvis inlånar omyndigas kontanta medel och gör dem räntebärande. Den är vidare en depositionsanstalt för de omyndigas värdehandlingar, och den utövar för det tredje den kontroll över placeringen av de omyndigas medel, som enligt den nya lagen skall ankomma på överförmyndaren. Slutligen bör det märkas, att förmyndarkammaren är samorganiserad med rådhusrättens första avdelning, som fungerar såsom förmyndarskapsdomstol i Stockholm.

Om man tänker sig den nya lagen tillämpad även i Stockholm, kommer förmyndarkammarens verksamhet såsom depositions- och inlåningsanstalt att övertagas av riksbanken och privata banker, medan däremot förmyndarkammarens uppgifter i övrigt skulle övergå till överförmyndare, utsedda av Stockholms stadsfullmäktige.

Regeringen har icke funnit det vara av tillräckliga skäl påkallat att i Stockholm vidmakthålla en särskild anstalt för deposition och inlåning, då dessa uppgifter på ett fullt betryggande och tillförlitligt sätt kunna fyllas på annan väg. Icke heller har det ansetts påkallat att i huvudstaden ordna en överförmyndarinstitution efter byråkratisk metod. Alla kalkyler till trots torde det slutligen vara uppenbart, att en anordning med en särskild inlånings- och depositionsanstalt och med ett ämbetsverk såsom överförmyndare måste bli

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

avsevärt mera kostsam än tillämpningen av den av regeringen föreslagna principen skulle bliva, merkostnaden må sedan drabba de omyndiga eller läggas på Stockholms stad eller fördelas på båda.

Det är möjligt, att kostnaderna för förmyndarkammaren genom en omorganisation kunna hållas inom någorlunda snäva gränser, men säkert är att kostnaderna under alla förhållanden bliva större än enligt regeringens förslag, och var och en vet, hurusom kostnaderna för ett ämbetsverk ha en särskild tendens och förmåga att svälla ut. För att nämna några siffror, beräknas kostnaderna för Stockholms förmyndarkammare för närvarande till omkring 145,000 kronor. Skulle förmyndarkammaren på ett tillfredsställande sätt fylla de uppgifter, som föranledes av den nya lagstiftningen, kräves utvidgning av personalen med åtminstone tre personer, vilket skulle medföra en merkostnad, som jag förmodar icke kan understiga 15,000 kronor. Således är man uppe i en kostnadssiffra av 160,000 kronor. För närvarande möter det visserligen icke någon svårighet att finansiera en förmyndarkammare, som kostar så pass mycket, då nämligen förmyndarkammaren bekostas med bouppteckningsavgifterna, som flöda rikligt. Dessa avgifter kunna emellertid inom en nära framtid väntas försvinna. Tänker man sig då, att Stockholms förmyndarkammare skulle finansieras efter samma principer som landets förmyndarväsen i övrigt efter det nya förslaget, har man enligt de beräkningar, jag låtit verkställa icke disponibla mera än 110,000 kronor. Detta räcker uppenbarligen icke. Man har då väckt den tanken, att man skulle fylla ut bristen med räntan på förmyndarkammarens garantifond, en ränta som beräknas uppgå till ett belopp av 48,000 kronor, och i sista hand med bidrag från Stockholms stad. Ja, det låter sig naturligtvis göra, men faktum står här kvar, att omorganisationen blir dyrare än Kungl. Maj:ts förslag, och från ekonomisk synpunkt är det ju tydligen likgiltigt, huruvida pengarna härflyta från en förefintlig fond eller icke. Att för ett visst ändamål använda mer pengar än som är nödigt är och förblir ett slöseri.

Men, invändes det kanske, genom att bibehålla förmyndarkammaren får man bättre valuta, och då betyder det icke så mycket, om det kostar litet mera. Om Stockholm vill kosta på sig litet bättre förmyndarvård än riket i övrigt, bör väl ingen ha anledning att missunna huvudstaden något sådant, helst det här icke gäller att införa något nytt utan endast att bibehålla en institution, som redan består. För min del har jag icke kunnat bli övertygad om att ett bibehållande av förmyndarkammaren skulle innebära några verkliga fördelar framför den nya lagens system.

Det lärer till en början icke kunna på allvar göras gällande, att det i rikets huvudstad skulle möta svårigheter att förvärva ett tillräckligt antal kompetenta personer, som vore villiga att åtaga sig värvet såsom överförmyndare vid sidan av sin borgerliga näring eller sedan de slutat sin enskilda eller offentliga verksamhet. Helt visst kunde man hos dessa personer förutsätta ett lika gott och moget omdöme i hithörande frågor, en lika stor självständighet och en lika stor villighet att tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar som någonsin hos förmyndarkammarens personal. Med all säkerhet har man också rätt att förvänta, att överförmyndarna i Stockholm komme att hålla kontakt med varandra för att upprätthålla en enhetlig rättstillämpning och att de även komma att vid behov söka råd av varandra.

I själva verket förhåller det sig så, såvitt jag kan se, att det endast är två invändningar mot den nya ordningens tillämpning här i Stockholm, som ha någon verklig betydelse. Den ena är denna: I Stockholm äro för närvarande förmynderskapsdomstolen, överförmyndaren och depositionsanstalten så att säga förenade på en hand, men enligt förslaget återigen bli uppgifterna spridda på tre händer: domstolen, överförmyndaren och banken. Häremot må nu till en

början invändas, att förmynderskapsdomstolen så sällan behöver anlitas, att man praktiskt taget kan bortse ifrån den. I praktiken blir det sålunda en splittring icke på tre utan endast på två händer. Ja, det är illa nog, säger kanske någon. Nå, låt oss då se, huru det ställer sig i tillämpningen med denna splittring, huruvida den verkligen kommer att vålla förmyndaren mera besvär än vad händelsen skulle bli med förmyndarkammersystemets bibehållande. Tänk t. ex. på det fallet, att förmyndaren önskar erhålla tillstånd att realisera en värdehandling, som är deponerad, för att placera om det däri nedlagda kapitalet. Jag kan icke finna, att förmyndaren därvid skulle få mera besvär, om man tillämpade förslaget system, än om man tillämpade det nu i Stockholm gällande. Enligt förslaget kommer det att gå till så, att han går till överförmyndaren och får sitt tillstånd utan att behöva avvakta något sammanträde, ty överförmyndaren är ensam beslutande, och sedan han fått det, går han till depositionsanstalten, till banken, ger banken order om att sköta om allt det andra och så är saken klar. Om man återigen bibehåller den gällande ordningen, huru kommer det då att gestalta sig? Jo, icke annat jag kan se, kommer ordningen att bli följande: Först måste förmyndaren vända sig till förmyndarkammaren och begära tillstånd till transaktionen. Sedan får han avvakta förmyndarkammarens beslut — det kan, såsom erfarenheten visar, dröja icke så litet. Då förmyndarkammarens beslut har fallit, får han så hämta handlingen, värdepapperet, som skall realiseras. Sedan får han gå och sköta om omplaceringen på det ena eller andra sättet, och slutligen får han se till att handlingen kommer tillbaka igen till förmyndarkammaren. Jag vill också framhålla, att, då Stockholm helft visst blir indelat i flera överförmyndardistrikt, är det all anledning att antaga, att ett besök hos överförmyndaren kommer att vålla mindre besvär än som för flertalet förmyndare är förenat med ett besök i förmyndarkammaren. Och en förmyndare, som har depositionspliktigt förmynderskap, har naturligtvis också i regel ganska ofta ärende till en bank i egna affärer, varför ett besök där ofta icke vållar någon särskild tidsutdräkt.

Den andra huvudinvändningen, som kanske imponerat mera på många, är den, att enligt det nya systemet en gräns nedåt skall gälla för depositionsplikt och för spärning av bankräkning, en gräns av respektive 2,000 och 1,000 kronor, medan för närvarande här i Stockholm även den minsta förmögenhet skall levereras in till förmyndarkammaren. Jag vill emellertid då betona, att denna minimigräns ingalunda är någon ofrånkomlig konsekvens av det nya systemet. Den är uppställd främst av rent praktiska skäl, huvudsakligen därför att man vid införande av denna nya ordning icke vågat sig på att lägga alltför mycket av formaliteter på de små förmynderskapen. Ett ytterligare skäl har varit, att man velat befria dessa minsta förmynderskap från kostnaderna för en deposition. Om man emellertid beträffande Stockholm, där förmyndarna äro vana att depositionsplikt tillämpas även vid det minsta förmynderskap, vill slopa denna minimigräns, är det en åtgärd, som mycket lätt kan vidtagas. Vad angår bankräkningar, där spärngränsen är 1,000 kronor, låter det sig göra utan några merkostnader. Det blir blott litet mera besvär för överförmyndaren och förmyndaren, men detta besvär blir ju detsamma, vare sig man har förmyndarkammersystem eller den nya lagens system.

En föreskrift om deposition av värdehandlingar med mindre värde än 2,000 kronor medför återigen en skyldighet att gälda en depositionsavgift. Miniavgiften är 2 kronor. Det blir sålunda här en merkostnad, från vilken förslaget velat befria de små förmynderskapen. Huruvida en sådan utsträckning av depositionsplikten bör stadgas för Stockholm eller icke, är i verkligheten en fråga av mycket ringa räckvidd. Jag har gått igenom statistiken på detta område, och det har då visat sig, att i fråga om de små förmynderskapen är det

*Ang. lag om
förmynders-
skap m. m.*
(Forts.)

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

blott i undantagsfall, som värdepapper ingå. Vid en överslagskalkyl har det visat sig, att i fråga om förmyndarskap, där det samlade värdet understiger 2,500 kronor — statistiken är byggd på denna gräns och jag har följaktligen inga siffror för förmögenheter under 2,000 kronors värde — skulle här i Stockholm allenast i mellan 80 och 90 fall tillgångarna i huvudsak bestå av sådana värdehandlingar. Ingen lär vilja göra gällande, att man av hänsyn till detta fåtal förmyndarskap borde bibehålla Stockholms förmyndarkammare. Saken kan, om man partout vill ha depositionsplikt i dessa fall, naturligtvis ordnas så, att man påbjuder bankdeposition. Härvid kan stadgas, att denna deposition skall bekostas av den omyndige, vilket väl i stor utsträckning skulle komma att medföra, att förmyndaren för att rädda den omyndige från depositionsavgiften realiserade värdepapperen och placerade dem i bank, då det icke bleve tal om några kostnader. Eller också kunde Stockholms stad åtaga sig kostnaderna för dessa små depositioner. Detta bleve, såsom envar förstår, en mycket ringa utgift. Jag kan också hänvisa till en annan utväg, som förslaget erbjuder, nämligen att sådana här små förmögenheter placeras i sådana obligationer, beträffande vilka depositionen ersättes med anteckning i vederbörande skuldbok.

Med vad jag nu yttrat har jag åsyftat att visa, att inga bärande grunder kunna anföras för bibehållande av förmyndarkammaren. Med denna min uppfattning kan jag givetvis icke heller tillråda utskottsförslaget om förmyndarkammarens bibehållande tillsvidare i avvaktan på ytterligare utredning. Utskottet synes tro, att genom omorganisation och förenkling en avsevärd besparing skulle kunna vinnas, så att det reformerade förmyndarkammar-systemet icke skulle ställa sig dyrare än den nya ordningen. Det är min övertygelse, att en omorganisation med så gynnsam effekt är en olöslig uppgift. Jag uppberar vad jag sade för en stund sedan: Skall förmyndarkammaren förändras till en depositionsanstalt, som arbetar efter moderna principer, och skall den därjämte fortsätta med sin inlåningsrörelse och såsom ett ämbetsverk handha överförmyndarens bestyr, måste detta kosta sitt pris. Med saken väl förtroagna personer hava såsom sin mening uttalat, att denna omorganisation skulle stöta på ganska stora svårigheter. Att jag ställer mig skeptisk till tanken på en sådan sammanhängande slutligen därmed, att förmyndarkammaren själv visat mycket liten förståelse för denna tanke, som emellertid är en förutsättning såväl för lagutskottets förslag som för det av styrelsen för advokatsamfundet avgivna förord för förmyndarkammarens bibehållande. Herr Lindhagens motion ger i själva verket ett klart uttryck för den tanken, att allt är bra som det är, och för en ganska stor motvilja mot varje förändring.

Under detta yttrande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Pettersson** i Södertälje: Då herr justitieministern uttalat sitt tvivel om riktigheten av den väg, som utskottet här föreslagit, skall jag be att få göra några erinringar i anledning av hans anförande.

Vid allt reformarbete torde det vara en sund grundsats, att man icke bör radera en gammal institution, som på ett i huvudsak gott och tillfyllestgörande sätt fyllt sin uppgift, innan man är i stånd att ersätta densamma med en, som är ännu bättre. I detta fall gäller det Stockholms förmyndarkammare. Den har funnits till sedan år 1667, och även de, som nu vilja avskaffa den, torde i allmänhet medge, att den under sin mer än 250-åriga tillvaro i stort sett på ett mycket gott sätt fyllt sin uppgift. Det lider icke något tvivel, att under denna tid många större och mindre kapital, tillhöriga omyndiga, genom förmyndarkammarens verksamhet räddats från att förskingras. Det torde väl i främsta rummet gälla en massa små kapital. Det har särskilt under de gångna kris-

åren i mer än ett fall givits bevis på detta förhållande. Det har inträffat, att en far eller en mor, som haft omyndiga barn med någon liten förmögenhet, hos förmyndarkammaren anhållit att få placera detta lilla kapital i aktier i en till synes lysande affär, som ståtad med en mycket hög utdelning, och i vilken kanske också förmyndaren själv haft sina medel placerade. Förmyndarkammaren har emellertid i allmänhet slagit dövörat till för sådana framställningar. Sedan har det efter ett eller annat år inträffat, att den till synes lysande affären i stället varit motsatsen, och det har visat sig, att just den förmyndare, som förut ådagalagt ganska stort missnöje över att icke hava fått sin myndlings medel placerade i ifrågavarande aktier, själv förlorat allt sitt kapital på affären och varit ganska glad åt att åtminstone den omyndiges medel räddats.

Nu föreslås en ny anordning för kontrollen över förmyndares förvaltning. Utskottet har tillstyrkt densamma, och därmed har det också sagt, att det anser denna nya ordning tillfredsställande. Lagberedningen och Kungl. Maj:tena, att på grund av förträffligheten av den nya anordningen är förmyndarkammaren för framtiden överflödigt, och det föreslås därför, att förmyndarkammaren skall avskaffas. Utskottet har härvid ställt sig inför den frågan: Är det verkligen alldeles säkert, att den nya anordning, som genom denna lagstiftning skapas, är överlägsen den kontroll, som nu sker genom förmyndarkammaren i Stockholm? Utskottet har ställt sig tveksamt inför den frågan. Det synes uppenbart, att man ej kan erhålla ett fullt tillfredsställande och oemotsägligt svar på den frågan, utan att först få någon erfarenhet av huru denna nya organisation kommer att i praktiken verka. Men dock vill det redan nu synas, som om Stockholms förmyndarkammare i vissa avseenden skulle erbjuda fördelar, som icke stå att vinna genom den nya anordningen. Bland de viktigaste bestämmelserna i det nya lagförslag, som vi nu hålla på att diskutera, äro föreskrifterna att förmyndaren i vissa fall skall hänvända sig till rätten, i vissa fall till överförmyndaren och i vissa fall till banken för att kunna fullgöra sin uppgift. Denna anordning medför naturligtvis åtskilligt besvär och omgång för förmyndaren, men det torde vara sådant, som man icke kan undvara för att få en något så när tillfyllestgörande kontroll. Emellertid är det uppenbart, att denna omgång och detta besvär skulle i väsentlig mån minskas, om man kunde samla de nämnda tre institutionerna på ett ställe eller förena alla till en institution. Detta är just vad som sker, om man bibehåller Stockholms förmyndarkammare.

Nu ville herr statsrådet nyss, när han hade ordet, förringa betydelsen av denna befarade omgång och besvär genom att säga, att förmyndarna så sällan behöva anlita rätten, så att man icke bör tala om den saken. Praktiskt skulle det således endast vara fråga om att sammanslå två organ till ett. Jag kan icke riktigt medge, att herr statsrådet har rätt i detta. Jag vill erinra därom att en förmyndare skall röka rättens tillstånd för försäljning av omyndigs fastighet eller in-tecknande av hans fastighet. Vidare skall förmyndaren, när rätten prövar det skäligt, lämna ytterligare eller annan säkerhet till visst av rätten angivet belopp för omyndigs medel, och icke så sällan kan det inträffa, att vårdnaden över ett förmynderskap överflyttas ifrån en domstol till en annan. I denna lilla uppräkningslista ha vi genast fyra fall, där förmyndaren måste hänvända sig till rätten.

Jag tror sålunda, att man genom bibehållande av Stockholms förmyndarkammare skulle åstadkomma en väsentlig inbesparing av arbete och besvär för förmyndarna. Vidare är det ju så, att förmyndarkammaren för närvarande i rätt stor utsträckning tjänstgör som en rådfrågningsanstalt för förmyndarna. Det är icke så säkert, att med den nya ordningen en överförmyndare, som ju har att tjänstgöra isolerat på sitt tjänsterum, kan i samma utsträckning och lika mycket stå allmänheten till tjänst med upplysningar. Motionären

*Ang. lag om
förmynders-
skap m. m.
(Forts.)*

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

i denna fråga, herr Lindhagen, har också, som det synes med visst fog, pekat på att inom förmyndarkammaren under den tid, som gått, utbildat sig en viss tradition, som är till stor fördel för ärendenas behandling. Det är ju också så, att förmyndarkammaren kan i viktigare fall ha tillfälle till kollegial handläggning av ärendena. Allt detta är ju avsevärda fördelar.

Det synes därför icke vara så märkvärdigt, att stockholmsavdelningen av Sveriges advokatsamfund, såvitt jag vet, enhälligt har uttalat sig för förmyndarkammarens bibehållande. Advokatsamfundets utlåtande, som är mycket kort, skall jag här be att få citera. Det lyder på följande sätt:

»Avskaffandet av förmyndarkammaren och dess ersättande med överförmyndare kan näppeligen antagas medföra några fördelar, men däremot rätt avsevärda nackdelar. Splittrandet av de funktioner, som nu äro förenade hos dubbelinstitutionen Stockholms rådhusrätts första avdelning — förmyndarkammaren, på icke mindre än tre, till olika platser förlagda institutioner: förmyndardomstolen — överförmyndaren — banken, måste komma att för myndaren medföra ett väsentligt ökat besvär, i sin mån bidragande till, att den redan förefintliga obenägenheten att åtaga sig förmyndarskap ytterligare ökas. Någon motsvarande fördel står knappast att påvisa, ty säkerligen skulle förmyndarkammaren efter vederbörlig modernisering även som penningförvaltande myndighet erbjuda de omyndiga minst samma fördelar som bankerna. Förmyndarkammaren torde erbjuda lika stor säkerhet för de insatta medlen och måste väl genom sin speciella organisation få antagas i förvaltningshänseende mera ägnad att tillgodose de speciella krav, som enligt förslaget till lag om vård av omyndigs värdehandlingar måste ställas på vård och förvaltning av sådana handlingar. Får man sålunda utgå från, att förvaltningen kan ordnas på fullt tillfredsställande sätt, måste, med hänsyn till att förmyndarkammarens rent kontrollerande verksamhet hitintills icke givit anledning till anmärkning, anses önskligt, att den allt fortfarande bibehålles, därest icke kostnadsfrågan — mot förmodan — skulle lägga ööverstigligna hinder i vägen därför.»

Jag tror, att man får erkänna, att advokatsamfundet i detta fall måste tillerkännas ganska gott vitsord såsom representant för allmänheten i Stockholm. Det torde icke finnas någon korporation, som så vederhäftigt som advokatsamfundet kan uttala sig om huruvida allmänheten under de senare tiderna har skäl eller icke att klaga över förmyndarkammaren, och huruvida det vore en vinst eller motsatsen för Stockholm att nu förlora förmyndarkammaren.

Härtill kommer slutligen ännu en sak. Uti ett par av de motioner, som väckts i denna fråga, har framhållits den fara, som det föreliggande lagförslaget skulle innebära för att de enskilda bankerna skulle få ett alltför stort inflytande över förvaltningen av förmyndarmedel. Man har särskilt antytt den faran, att förmyndarna lätt skulle kunna förmås att placera sina myndlingars medel i lån, som äro emitterade av den bank, där värdepapperen förvaras. Även om denna farhåga lätt kan överdrivas, får man väl ändå säga, att om den skulle vara befogad, skulle det vara just i huvudstaden, banklivets brännpunkt, där det allra mesta av omyndigas förmögenheter är samlad. Denna fara, den må nu vara större eller mindre, skulle man emellertid undgå, om man bibehölle förmyndarkammaren i Stockholm såsom både överförmyndare och depositionsanstalt.

Oaktat sålunda, såvitt jag kan se, det finns rätt starka skäl, som skulle tala för att redan nu fatta ett definitivt beslut om bibehållande av Stockholms förmyndarkammare, har utskottet icke ansett sig kunna förorda något sådant. Man har ej gjort detta främst därför att, som jag antydde i början av mitt anförande, man icke tillförlitligt kan uttala sig om saken, förrän man får se, hur den nya ordningen kommer att verka på andra orter, och man på samma gång

också möjligen får se, huruvida förmyndarkammaren i Stockholm kan anpassas efter den nya ordningen. Vidare har utskottet icke kunnat undgå att erkänna, att det ligger något befogat i talet om de dryga kostnaderna för förmyndarkammaren. Man måste ju i det avscendet medge, att kostnaderna hittills ställt sig väl så höga, men icke heller den frågan torde nu kunna slutgiltigt besvaras. Man kan tänka sig möjligheten av att förmyndarkammaren på sådant sätt omorganiseras, att de kostnader, som den skulle komma att draga, icke behöva bli större än de kostnader, som drabba de omyndiga i riket i övrigt med den nya ordningen.

Det synes mig, att dessa hänsyn äro ganska talande för att å ena sidan icke nu fatta ett definitivt beslut om förmyndarkammarens bibehållande, men att de å andra sidan också äro tillräckliga för att motivera en begäran om ytterligare utredning. Det är just, vad utskottets förslag går ut på. Utskottet menar sålunda, att förmyndarkammaren, provisoriskt anpassad efter den nya ordningen, skall tills vidare bestå, men att det på samma gång genom Kungl. Maj:ts försorg skall utredas, huruvida och med vilka förändringar i förmyndarkammarens organisation densamma skall kunna bestå även för framtiden antingen fullständigt inpassad i den nya ordningen eller endast utförande en del av de uppgifter, som åligga densamma såsom kontroll- och förvaltningsorgan. Jag föreställer mig, att några större olägenheter av en sådan provisorisk anordning, som utskottet har tänkt sig, icke skulle vara att befara.

Jag hemställer därför, herr talman, om bifall till utskottets förslag i den föreliggande punkten.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet **Ekeberg**: Herr talman! Endast ett par ord till replik. Lagutskottets ärade ordförande sökte vederlägga vad jag nämnde därom, att det saknar praktisk betydelse, att de bestyr, som ankomma på förmynderskapsdomstolen äro lokaliserade till samma plats som de övriga här ifrågavarande göromålen. Jag vill endast slå fast, att de exempel, som den ärade talaren därvid anförde, bestyrka riktigheten av min sats. De gällde nämligen samtliga sådana fall, som ytterst sällan förekomma.

Vidare byggde lagutskottets ärade ordförande sin argumentation till icke så liten del på ett uttalande, som skulle ha härrört från stockholmsavdelningen av Sveriges advokatsamfund. Jag vill i anledning härav framhålla, vad som framgår av herr Lindhagens motion i ämnet, sid. 59, att det ifrågavarande uttalandet icke härrör från stockholmsavdelningen av Sveriges advokatsamfund utan från advokatsamfundets styrelse, från nio stycken advokater. Man hör eljest från advokathåll andra meningar uttalas, och jag kan ju begagna tillfället att framhålla, att vid ärendets behandling i lagrådet har deltagit en ledamot av högsta domstolen, som tidigare varit en mycket känd stockholmsadvokat, och att han för sin del har anslutit sig till tanken på förmyndarkammarens avskaffande.

Slutligen hänvisade lagutskottets ärade ordförande till den fara för ett obehörigt inflytande från bankernas sida, som skulle uppkomma. därest depositionerna överflyttades från förmyndarkammaren till bankerna. Han medgav emellertid själv, att den synpunkten icke hade så särskilt stor vikt. Jag delar denna hans uppfattning. Jag tror, att den icke har någon betydelse alls. Om det är på det sättet, att en bank verkligen vill ohemult söka marknad för osäkra papper, är det väl ändå bra osannolikt, att den därvid till sina offer skulle utse de omyndiga, där rätten att köpa aktier är normerad, och där frågan om inköp får ske eller icke är underkastad offentlig kontroll. Det är alldeles klart, att

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

en sådan trafik icke skulle undgå att mycket snart bliva avslöjad, och jag tror redan på den grund icke, att bankerna skola komma att utsätta sig för en sådan anmärkning.

Herr Leo: Herr talman! Jag kan icke annat än instämma i herr justitieministerns anförande, då han yttrade, att man från alla håll kräver indragning av överflödiga tjänster och sparsamhet både i fråga om ämbetsmännens antal och löner, men att man oftast, då man försöker att på en viss bestämd punkt vidtaga sådana sparsamhetsåtgärder och indragningar, mötes av ett mycket starkt motstånd. Här föreligger just ett typiskt fall på sanningen härav. Lagberedningen, som förberett detta stora lagförslag, har uttalat sig för förmyndarkammarens avskaffande såsom varande en onödig och alltför dyrbar institution, vilken efter den nya lagens genomförande icke har någon uppgift att fylla. Den Brantingska regeringen, som remitterade förslaget till lagrådet, gjorde visserligen anmärkningar i ett par smärre punkter av lagberedningens förslag, men den framställde ingen anmärkning på lagberedningens förslag i denna viktiga del. Den nuvarande regeringen har också varit enig om att förmyndarkammaren bör avskaffas, och även lagrådet har uttalat sig för samma åtgärd. Alla de myndigheter, som haft att pröva denna fråga, hava sålunda varit ense om att förmyndarkammaren bör avskaffas, men när så frågan kom upp till behandling i utskottet, sattes det i gång en mycket verksam agitation i syfte att förmå utskottsmajoriteten att här gå emot regeringens förslag. Detta har också, som kammaren finner, lyckats. Jag hoppas emellertid, att kammaren icke för sin del skall följa utskottet utan ansluta sig till regeringens förslag även i denna punkt.

Vad som varit avgörande för min ställning har huvudsakligen varit kostnadsfrågan. Det har visserligen från utskottsmajoriteten och nu senast från utskottets ärade ordförande sagts, att det finns starka skäl, som tala för förmyndarkammarens bibehållande. Undersöker man emellertid dessa skäl litet närmare, kan jag icke finna annat än att de tvärtom äro mycket svaga. Man har åberopat, att förmyndarkammaren är en mycket gammal institution, som för den sakens skull borde påräkna litet hänsyn, litet längre livslängd. Ja, jag vill säga, att skulle man här i landet känna sig förhindrad att avskaffa onödiga institutioner, bara därför att de äro gamla, ha vi mycket litet utsikter att komma någon vart. Det är ju här icke fråga om någon kulturinstitution, som haft någon kulturell uppgift att fylla i vårt samhällsliv, så att vi för den sakens skull borde kosta på oss dryga årliga kostnader för att ytterligare konservera den en tid framåt.

Utskottets ärade ordförande har vidare framhållit, att bibehållandet av förmyndarkammaren och därmed även bibehållandet av den tvångsinlåning av omyndigas medel, som där försiggår, skulle skänka större trygghet i fråga om medlens placering än vad som kan tänkas ske på annat sätt. Ja, jag ställer mig även på den punkten mycket tvivlande. Det finns här i Stockholm större möjligheter än på andra platser i landet att kunna vända sig till fullt betryggande institutioner vid penningplacering. Man kan hos riksbanken deponera de värdehandlingar, som en myndling äger, och säkrare placering av dessa värdehandlingar kan väl icke gärna tänkas. Vi ha vidare en hel rad av banker, där omyndigas penningmedel kunna placeras, utan att man behöver hysa den minsta fruktan för att de skola gå till spillo.

Nej, jag tror för min del, att hela denna fråga ytterst bottnar i rena personskäl, men då jag har funnit, att bibehållandet av förmyndarkammaren skulle komma att kosta, om icke statsverket så antingen de omyndiga eller också andra institutioner minst 50,000 kronor om året mera än om det i Stockholm inrättades överförmyndare i likhet med vad som kommer att ske på alla andra platser,

har jag icke tvekat, när det gäller att taga ställning till denna fråga. Jag skall för min del be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, d. v. s. till den vid utskottets utlåtande i denna del avgivna reservationen.

Ang. lag om förmyndarskap m. m.
(Forts.)

Häruti instämde herr *Branting*.

Herr af Ekenstam: Herr talman! Efter de anföranden, som ha hållits, är det egentligen icke så värst mycket att tillägga, men jag vågar dock söka påpeka ett par förhållanden, som visserligen förut äro antydda, men som väl måste anses ha en rätt avgörande betydelse just vid bedömandet av den föreliggande frågan. Såsom kammaren behagade finna, står det i första punkten av denna paragraf, att »Stockholms förmyndarkammare må tills vidare äga bestånd». Utskottet har sålunda icke sagt, att det har trott sig kunna med full säkerhet bestämma, att förmyndarkammaren, sådan den nu är, har den betydelse och det värde, att den bör bevaras allt framgent, men utskottet har sagt, att under nu rådande förhållanden bör den tills vidare få existera. Detta vill nu säga, att den nya ordning, som genom den nu antagna förmyndarskapslagen skall införas i landet, icke är prövad. Man har icke någon som helst säkerhet för att denna nya ordning kommer att fungera lika säkert och lika bra, som förmyndarkammaren har fungerat i Stockholm. Vi ha därför trott, att det vore vår plikt att åtminstone lämna förmyndarkammaren en viss tid att visa, att den fortfarande kan sköta sig, såsom den har gjort, att den kan omorganisera sig och även möjligtvis göra sådana besparingar, att man icke med så stort fog kan säga, att den är dyrbar. Kostnaden kommer ju, som vi förut ha hört, icke i någon mån att belastas de omyndigas inkomster, och vi ha sålunda icke därför någon särskild anledning att yrka, att den bör bort.

Jag kan icke gärna tänka mig, att det finns mer än ett enda skäl, som, då det gäller denna gamla prövade institution, kan anses vara tillräckligt bärande för dess avskaffande, och det är, att man över hela landet vill ha ett enhetligt system. Skulle det emellertid då verkligen icke tillåtas, att det får bli något annat i rikets huvudstad, där man under långa tider ansett, att en förmyndarkammare behövdes, och där utan tvivel förhållandena också äro rätt olika mot på de flesta andra ställen i landet? Man har ju länge haft en förhoppning om att ett system med förmyndarkammare överhuvud taget skulle bli det, varmed den gamla förmyndarlagen skulle avlösas. Man kan ju icke neka till att förmyndarkammaren, vars uteslutande uppgift är att i alla hänseenden tillvarata och besörja de omyndigas angelägenheter, dock i och för sig måste betraktas som vida tillförlitligare än vilket annat system som helst.

Jag ber därför, herr talman, att på dessa skäl få tillstyrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Bengtsson i Norup: Herr talman! Jag åhörde med stort intresse såväl herr justitieministerns som utskottets ärade ordförandes anföranden. Jag måste säga mig, att herr justitieministern gav mycket goda skäl för Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt. Då utskottets ärade ordförande återopade den datum, då förmyndarkammaren kom till, och framhöll, att man icke borde avskaffa något, som fungerat väl så länge, förrän man hade något bättre att sätta i stället, var det ju en sanning, som i många fall borde ha efterkommit långt förut. Det är nog många lagförslag, som kommit från första lagutskottet, som icke varit så till gagn, att man icke mycket väl kunde ha väntat med åtskilliga av dem. Jag vill i det fallet endast erinra om den nu gällande konkurslagen, som väl snart över hela landet har visat, att den i många stycken är förfelad.

Jag fäste mig särskilt i herr statsrådets klara framställning dels vid att en del av förmyndarkammarens uppgifter skulle bortfalla, när den nya lagen kom-

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

mer till, dels att det ställes sådana krav på förmyndarkammaren, att kostnaderna för densamma måste ytterligare ökas, om jag icke hörde orätt, med 15,000 kronor, så att totalkostnaderna skulle komma att uppgå till omkring 160,000 kronor. Jag förstår icke, varför man skall uppmuntra detta. Till och med utskottets ärade ordförande medgav, då han framhöll, att förmyndarkammaren tills vidare borde få fungera, att även han var av den mening, att en ändring mycket väl kunde vara berättigad, fastän han icke ansåg, att en sådan ändring borde ske nu. Även om jag icke haft så mycket att göra med dessa saker, måste jag ändå säga, att när man skall vidtaga en så pass genomgripande förändring av lagen, som här är föreslagen, får icke vördnaden för århundraden vara något skäl för bibehållande av förmyndarkammaren, utan man borde snarare säga, att också i avseende å denna bör det ske en förändring.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till den vid denna punkt fogade reservationen.

Herr Lindley: Herr talman! Efter de mycket utredande anföranden i denna fråga, som nu ha hållits, kunde det ju vara alldeles överflödigt att något vidare orda om den, men då jag icke vill bidra till det intrycket, att utskottets socialdemokrater från denna kammare endast reserverat sig för att få sätta sina fyra namn i betänkanDET som reservanter, har jag anhållit om ordet. Jag kan erinra därom, att ute i landet är det ofta så, att man kritiserar den nuvarande moderna lagstiftningen med de vanliga uttrycken, att vi i regel göra lagarna ungefär sådana, att de passa för stockholmsförhållanden och större förhållanden i allmänhet, och för de andra små samhällena ute i landet bli sedan dessa lagbestämmelser utan vidare gällande. Det får man ofta höra både från det ena och det andra hållet. I fråga om denna lag vill jag säga, att hela lagen såsom sådan på mig gjort det allra bästa intryck. Det är en välskriven och god lag, och det omdömet har givits från åtskilliga håll. Men med sina 137 paragrafer skall denna lag reglera världen om de omyndigas väl och ve över hela landet. Den skall gälla för de stora socknarna uppe i Norrbotten, till exempel för Jukkasjärvi, som är lika stor som Malmöhus, Kristianstads och Blekinge län sammanslagna, likaväl som för den minsta lilla kommun i Skåne. Den skall gälla för det lilla Gröna liksom för Göteborg och Stockholm. Men, så komma vi till Stockholm, och då råkar det vara så, att här finns en gammal »ärevärdig institution», som heter Stockholms förmyndarkammare, och just för att denna finns, måste man i lagutskottet omarbete hela denna del av lagen, som avser, vad som skall gälla under övergången, och föreslå bibehållandet av Stockholms förmyndarkammare.

Jag vill först som sist säga, att jag giver min fulla anslutning till de lovord, som uttalats om Stockholms förmyndarkammares sätt att förvalta de omyndigas egendom. Den har säkerligen fyllt sin uppgift på det allra yppersta sätt under den tid, vår förmyndarskapslagstiftning varit sådan, den varit tills dato. Men nu när vi få en lag, som reglerar förhållandena och gör säkerheten bättre och större för myndlingarna över hela landet, då bör även Stockholm kunna underordnas denna lags bestämmelser och ställas på samma höga nivå som det övriga landet. Jag kan icke visa någon skonsamhet mot Stockholms förmyndarkammare, det försäkrar jag. Då man som jag varit i tillfälle att med andra ledamöter av utskottet göra några jämförelser mellan hur detta överorganiserade verk och en modern penninginrättning förvaltar förmögenheter, blir man fullständigt frapperad. Jag har besökt Stockholms enskilda bank och sett, hurusom man på notariatavdelningen med en personal på 17 man förvaltade 500 miljoner kronor och hurusom detta skedde med en ackuratess och en precision utan like. Dagen efter gjorde vi ett besök på förmyndarkammaren, där 14 man sysslade med att förvalta omkring 80 miljoner kronor, och det skedde, icke på långt när

med den rutin och den ackuratess, man skulle hava kunnat fordra. Jag tror det är innerst inne blott omsorgen om denna ärevördiga institution, som ligger till grund för herr Lindhagens yrkande om förmyndarkammarens bibehållande. Det är ju också beklämmande att finna, att bakom motionären har samlat sig en enhetlig falang alltifrån herr Hederstierna till herr Rogberg i första kammaren och i andra kammaren från herr Jakob Pettersson till herr af Ekenstam, medan endast vi fyra socialdemokrater stå som motståndare till motionen. Ensam samt detta borde kunna visa den ärade motionären, att han kommit på galen sida.

Ja, herr talman, jag har med detta velat giva uttryck åt vad jag tänker i saken, och jag ryggar icke ett ögonblick tillbaka för att yrka bifall till reservationen och därmed till Kungl. Maj:ts förslag samt avslag å utskottets förslag till skrivelse under den kommande punkten E.

Med herr Lindley förenade sig herr *Söderberg*.

Herr **Pettersson** i Södertälje: Jag skall först med anledning av herr statsrådets yttrande be att få erkänna, att det var ett förbiseende, då jag åberopade advokatsamfundets stockholmsavdelning, då det i själva verket var advokatsamfundets styrelse, som uttalat sig i frågan. Möjligen skulle man därtill kunna knyta den reflexionen, att ett uttalande från advokatsamfundets styrelse bör ha så mycket större pondus än ett uttalande endast från stockholmsavdelningen, då styrelsen väl bör taga hänsyn till, vilken betydelse en sådan sak har för hela landet.

Så framhöll herr statsrådet, att det skulle vara så få tillfällen, då en förmyndare behövde hänvända sig till rätten enligt det nya lagförslaget. Det är nog olika med den saken. Om jag tänker mig en omyndig, som är ägare till ett flertal fastigheter, som skola förvaltas, händer det nog, att förmyndaren rätt ofta kan få anledning att vända sig till rätten beträffande den ena eller andra inteckningen eller försäljning av den ena eller andra fastigheten. Detta beror nog på olikheten av de behov, som här kunna komma i fråga.

Herr Leos tal om, att en mycket verksam agitation skulle ha förekommit i utskottet till förmån för förmyndarkammarens bibehållande, var för mig en fullständig nyhet. Jag har icke sett eller hört talas om en sådan agitation i utskottet, såvida icke herr Leo med sin antydan menar, att det var en mycket omfattande och utförligt motiverad motion i ämnet av herr Lindhagen. För övrigt känner jag icke till någon agitation.

Vad slutligen herr Lindley beträffar, sade han, att det nu klagas över, att lagarna ofta göras så, att de passa för Stockholm men icke passa för landsorten. Jag vet icke, om denna klagan är befogad, men om nu så skulle vara, förmodar jag, att det icke kan vara herr Lindleys mening, att man skall åstadkomma en revansch för detta nu genom att genomföra den nya lagen på så sätt, att det medför fördelar för landet men i visst avseende påtagliga olägenheter för Stockholm. Det vore ett mindre lämpligt motdrag, och jag kan icke tro, att det är herr Lindleys mening att förorda något sådant.

För övrigt skulle jag till sist vilja, i anledning av de anföranden, som här äro hållna, ännu en gång fastslå, att här är det icke fråga om, huruvida förmyndarkammaren i Stockholm för framtiden skall bibehållas eller icke, utan frågan är, huruvida man skall tillmötesgå de mycket rimliga anspråken, att frågan om förmyndarkammarens slopande skall göras till föremål för ytterligare utredning.

Jag vidhåller mitt yrkande, herr talman.

Herr **Lindqvist** i Halmstad: Herr talman! Till vad som tidigare framhållits till förmån för ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag ber jag att få framföra

Ang. lag om
förmyn-
derskap m. m.
(Forts.)

några andra synpunkter. Jag vet väl, när jag kommer fram med dessa, att utskottets ärade ordförande, om han på nytt begär ordet, kommer att säga, att dessa synpunkter icke äro värda något beaktande, enär jag i detta fall tar fel.

Nu är det ju så, att den lagstiftning som det här är fråga om, har under flera år varit förberedd. I riksdagen har det ju vid många olika tillfällen väckts motioner, där man erinrat om de svagheter, som finnas i den nu gällande lagen, och där man hemställt om framläggande av ett lagförslag, byggt på andra grunder än de nu gällande. Nu ha vi här framför oss ett lagförslag, vilket, såvitt jag sett, av alla blivit erkänt vara ett gott sådant och vara ett som bör av alla kunna godkännas. Då vi nu stå här inför resultatet av det arbete, som är nedlagt av lagberedningen för att få fram detta förslag, skulle alltså riksdagen, om den går in för utskottets förslag, vara villig att låta frågan på nytt gå till utredning. Om nämligen detta lagutskottets förslag blir antaget, så skall det ju icke endast sättas igång med en utredning beträffande omorganisationen av Stockholms förmyndarkammare, utan utredningen skall bli vidare än så. Man har naturligt nog, förefaller det mig, åtminstone inom utskottsmajoriteten varit väl på det klara med, att det icke går att säga, att endast Stockholms stad har behov av en förmyndarkammare, utan säger man, att denna stad behöver en förmyndarkammare, kan man likasåväl säga, att de andra större städerna, Malmö, Göteborg m. fl., också hava behov av en förmyndarkammare. Detta har också utskottet i sin motivering påpekat. Det vill förefalla mig, som om utskotts-förslaget här i dag skulle bli antaget, tvärtemot vad jag hoppas. Det skulle komma att medföra ett sönderbrytande av den stora och, som vi alla tycka, goda lag. som det nu är fråga om att antaga. Det skulle verkligen förvåna mig, inte minst i dessa tider, när det från alla håll talas om, att man bör inskränka på utgifterna, och att man inte bör sätta i gång med flera utredningar än vad som är absolut nödvändigt, om vi nu i dag skulle säga, att trots det stora arbete, som lagberedningen här har verkställt, är inte utredningen klar, utan en ny utredning skall komma till stånd. Jag vill i det längsta tro, att så inte kommer att bli fallet. Ty vare sig i de handlingar, som här föreligga, eller dem, som vi i utskottet haft att pröva, har man kunnat påvisa, att det efter denna lags antagande föreligger något verkligt behov av ett bibehållande av Stockholms stads förmyndarkammare. Utskottets ärade ordförande, såväl som en annan talare, som här i dag har uppträtt för bibehållande av Stockholms stads förmyndarkammare, har inte alls, det måste jag säga, kunnat anföra några starka skäl för bibehållande av densamma. Nu säger utskottets ärade ordförande, att man inte tager definitiv ställning i denna fråga om man tar utskottets förslag. Nåväl, det är riktigt. Men jag vågar bestämt hävda den uppfattningen, att ett bifall till utskottets förslag kommer att verka så, som om riksdagen hade tagit definitiv ställning i frågan. Ty när ärendet kommer fram på nytt blir det inte frågan om huruvida Stockholms stads förmyndarkammare skall finnas eller ej, utan då blir det bara frågan om, hur man skall ordna denna förmyndarkammare.

Jag finner sålunda, herr talman, att alla skäl tala för Kungl. Maj:ts förslag, till vilket jag ber att få yrka bifall.

Herr Hamilton: Herr talman! Jag har med uppmärksamhet följt dagens debatt, och jag har inte kunnat finna, att det finns någon bärkraft i de skäl, som framförts av dem, som anslutit sig till utskottets förslag. Ändamålet med nu föreliggande lag är ju att få en betryggande förvaltning av myndlingars medel. Och utskottets ledamöter erkänna ju, att detta betryggande sätt för denna förvaltning kan åstadkommas för landet i dess helhet genom ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Och kan den åstadkommas för landet i dess helhet, är lagbestämmelsen verkligen betryggande för myndlingar i hela

landet, då bör den också vara betryggande för dem, som bo i Stockholms stad. Jag har någon erfarenhet sedan åtskilliga år tillbaka rörande sättet för handhavandet av medlen i förmyndarkammaren, och jag må säga, att någonting mera byråkratiskt och någonting mera föråldrat än det system, som då åtminstone rådde i denna förmyndarkammare, har jag aldrig påträffat. Det är alldeles tydligt, att om denna förmyndarkammare skall bibehållas, den måste reformeras, och att reformera densamma kräver naturligtvis pengar. Vi önska, att Geddesyxan skall gå över sådana ämbetsverk som äro onödiga. Har man denna önskan, bör härvidlag, synes det mig, ingen tveksamhet råda om att förmyndarkammaren bör indragas.

Det är av dessa skäl, herr talman, som jag ber att få ansluta mig till dem, som yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr *Jansson* i Edsbäcken instämde häruti.

Herr **Thorsson**: Herr talman! Jag skall inte länge upptaga kammarens tid. Jag brukar sällan deltaga i debatter om lagärenden, men här föreligger en fråga om sådan beskaffenhet, att det förefaller mig som om man hade en viss plikt att till kammarens protokoll ange sin uppfattning.

Nu har Kungl. Maj:t genom de utredningsmyndigheter, som Kungl. Maj:t haft till sitt förfogande, vidtagit en omfattande och ingående utredning, och här föreligger ett lagförslag, som är väl sammanfogat. Då mötas vi i en synnerligen viktig punkt av en ändring, som utskottet har ansett sig böra göra i det föreliggande förslaget. Jag har därför frågat mig: kan ändringen vara förestavad därav, att de omyndiga uti huvudstaden skulle bli sämre tillgodosedda, om man följer Kungl. Maj:ts förslag än om man följer utskottets? Då Kungl. Maj:ts förslag såsom mig synes lämnar den nödiga tryggheten, kan jag inte förstå, varför vi i fortsättningen skulle bibehålla ett verk, låt vara gammalt och ärevärdigt, och belasta det allmänna med en kostnad av ungefär en kvarts miljon kronor om året. I dessa tider, när man från alla håll och kanter arbetar på att förenkla den allmänna förvaltningen, skulle ett beslut i anslutning till utskottets förslag stå i en fullständig strid emot alla de övriga beslut, som vi ha fattat. Från dessa utgångspunkter hemställer jag, herr talman, om bifall till den reservation, som är fogad vid utskottsutlåtandet i 13 § av ifrågavarande lag, och om avslag på utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Sehlin*, *Vennerström*, *Carlsson-Frosterud* och *Rydén*.

Herr **Johanson** i Huskvarna: Herr talman! Jag vill med anledning av den här förda debatten säga, att vi, som ha anslutit oss till utskottets förslag, därmed inte ha sagt ifrån eller tagit ställning till huruvida Stockholms förmyndarkammare för framtiden skall bestå eller inte, utan vi ha endast begärt en ytterligare undersökning, huruvida Stockholms förmyndarkammare kan genom en omorganisation inpassas i den nya förmyndarlag, som vi nu gå att antaga. Vad vi vilja med denna lag är ju att säkerställa de omyndigas medel, och på den punkten torde vi väl alla vara överens, att Stockholms förmyndarkammare hittills har fyllt sin uppgift. Något annat har jag inte hört här. Vad man har emot dess arbete är att det ställer sig för dyrt, att den kräver för mycket kapital för sina tjänstemän. Nu är det vår mening, som anslutit oss till utskottets förslag, att genom en omorganisation denna förvaltning skall kunna förbilligas, så att omkostnaderna för densamma komma att stå i överensstämmelse med dem, som skulle erfordras för anställande av överförmyndare här i Stockholm. Och jag tänker mig, trots att jag inte är

Ang. lag om
förmyndar-
skap m. m.
(Forts.)

stockholmare utan landsbygdsrepresentant, att det skulle väl näppeligen kunna gå att åstadkomma en billigare förvaltning här i Stockholm genom att inrätta flera kanslier och flera överförmyndare, och fördela detta arbete på olika kontor. Jag tror knappast, att man på den vägen kan göra det billigare, än om man organiserar om den nuvarande Stockholms förmyndarkammare, som får handhava hela detta arbete här i huvudstaden. Jag har velat säga detta, för att inte vår mening skall misstolkas och i densamma läggas någonting annat än vad den i verkligheten innebär.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Pettersson** i Södertälje: Herr talman! Jag anser mig skyldig att rätta ett misstag av herr Thorsson. Herr Thorsson nämnde som ett huvudsakligt skäl för sitt avslagsyrkande på utskottets hemställan på denna punkt, att ett bifall därtill skulle innebära, att det allmänna skulle belastas med en kostnad av omkring en kvarts miljon kronor. Så är ej förhållandet. Enligt de beräkningar, som senast äro gjorda, kostar förmyndarkammaren ensamt för närvarande 144,527 kronor. Det belopp, som förmyndarkammaren skulle komma att kosta för framtiden, vare sig det nu stannar vid den nämnda summan, eller, som är antagligt, man kan komma väsentligt under den, skulle bestriidas dels med de arvoden, som av de omyndigas medel skall utgå till överförmyndarna, dels med ett belopp, motsvarande vad av de omyndigas medel eljest skulle utgå till bank i arvode för förvaring och förvaltning av där ned-satta värdehandlingar, och dels slutligen med räntan på förmyndarkammarens garantifond. Det är sålunda inte fråga om, att ett öre av dessa kostnader skulle drabba staten, och det är anledning antaga, att inte heller några kostnader behövde drabba Stockholms stad.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på godkännande av förevarande paragraf enligt utskottets förslag, dels ock på godkännande av paragrafen i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid, till följd varav nu upp-sattes, justerades och anslogs denna omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 13 § i förevarande förslag till lag angående införande av lagen om förmyndarskap i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt första lagutskottets förslag till lydelse av nämnda paragraf.

Voteringen utvisade 124 ja mot 55 nej, vid vilken utgång kammaren således godkänt paragrafen i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse.

Lagförslagets ingress och rubrik.

Godkändes.

Återstående av utskottet under punkten A) upptagna lagförslag.

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten A) förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om lagförslagen.

Punkten B).

Utskottets under punkten upptagna författningsförslag.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om författningsförslaget.

*Ang. lag om
förmynderskap m. m.
(Forts.)*

Punkterna C) och D).

Vad utskottet hemställt bifölls.

Slutligen föredrogs *punkten E)*; och begärdes därvid ordet av

Herr **Lindqvist** i Halmstad, som yttrade: Herr talman! Med hänvisning till det beslut som kammaren nyss har fattat ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan under punkten E.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen given proposition i ämnet avslög kammaren utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

§ 3.

Föredrogs vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i grunderna för förvaltningen av den i 19 § av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete omförmälda fond m. m.; och

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 4.

Härefter upptogs till behandling statsutskottets utlåtande, nr 60, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av kostnader i samband med domstolsbehandling av frågan om tillstånd till Vänerens reglering.

*Ang.
vissa med
Vänerensregle-
ring förenade
kostnader.*

I anslutning till vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen uti en den 14 mars 1924 avlåten, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 178, hemställde utskottet, att riksdagen måtte för bestridande av kostnader i samband med domstolsbehandling av frågan om tillstånd till Vänerens reglering för budgetåret 1924—1925 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Reservation hade likväl avgivits av herr **Olsson** i Kullenbergstorp, som ansett, att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts ovanberörda proposition icke måtte av riksdagen bifallas.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Vid förevarande utskottsutlåtande har jag tagit mig friheten avgiva en reservation, oaktat jag därvidlag fått vara ensam. Men det må kanske en smula räknas mig till godo som förmildrande omständighet, att det företag, det här gäller, kan betraktas såsom nära nog enastående för vårt land, ja, är sådant att man knappast kan tänka sig, att något annat företag av denna art skall komma att omfatta sådana jättepropor-

Ang.
vissa med
Vänerns regle-
ring förenade
kostnader.
(Forts.)

tioner som det här ifrågavarande eller Vänerns reglering. Jag inser också alltför väl, att frågan här liksom på så många andra områden ytterst bottnar i något, som här visar sig kanske mera tydligt än i någon annan fråga, nämligen att industriens och jordbrukets intressen korsas.

Jag skall genast förutskicka den förklaringen, att jag givetvis alltid har ställt mig och kommer att ställa mig på den ståndpunkten, att där verkligen de största intressena finnas, och där detta är alldeles klargjort, där får staten gå fram efter den starkaste intresselinjen. Det kan icke hjälpas, om detta går ut över oss jordbrukare eller någon annan samhällsgrupp. Dock vågar jag säga, att på detta område är ännu icke den frågan fullt klargjord. Den befinner sig icke i sådant skick, att man verkligen kan objektivt bedöma den saken. Och som belägg på detta mitt uttalande skall jag blott framhålla, att man ännu icke kan få någon exakt uppgift på, till vilket belopp de skador uppgå, som enligt utredningen beräknas gå ut över jordbrukarmark, skog, tomter etc. i Värmlands län. Det har icke kunnat givas mig något svar på en så enkel fråga som denna: hur mycket åkerjord beröres av det här ifrågavarande regleringsförslaget? Men däremot har jag fått det svaret — något som man också kan se i den kungliga propositionen — att det skulle beröra omkring 8,000 fastigheter, naturligtvis mer eller mindre. Om jag rekapitulerar saken, kan jag nämna, att för riksdagen ju framlades ett förslag, att det i första hand skulle göras en undersökning i detta ärende. Det föreslogs en statsutgift på 400,000 kronor. Denna har sedermera successivt svällt ut till 2,550,000 kronor. Ja, man kan ju säga, att utredningen då torde bli så mycket bättre. Men det är väl ändå svårt att motivera, varför man började med att förespegla, att det endast skulle åtgå 400,000 kronor för denna utredning. Jag vågar nu väl hoppas och kan väl ifrågasätta, att man icke skall behöva riskera, att de övriga beräkningar, som äro preliminärt gjorda, skola få samma proportioner i fortsättningen, som denna utredning hittills fått. Ty då vore det väl en synnerligen betänkelig sak. Går jag så vidare till 1922 års riksdag, så voro ju statsutskottet och riksdagen då eniga om att utredningen skulle föreligga för riksdagen, innan man gick att fatta vidare beslut i ärendet. Alla preliminära saker skulle först vara klara. Men när man nu icke kan få svar — eller åtminstone något exakt svar — på en så enkel sak som spørsmålet: »Hur mycket åkerjord skall mer eller mindre vattendränkas genom denna upp-dämning?», då måste jag säga herrarna, att då tycker jag utredningen är synnerligen ofullständig.

Så är det en annan sak, som man har svårt för att icke bliva en smula skeptisk inför. Enligt den kungl. propositionen skulle skadorna å jordbruksjord uppgå till cirka 1,000,000 kronor, värderade efter 1914 års prisläge. Detta skulle omfatta samtliga de berörda jordarealerna. Nu vet man, att en mycket tillfredsställande, starkt sakkunnig värdering skedde 1910 på grund av det exceptionellt höga vattenstånd eller den översvämning, som då inträffade, och att denna värdering, som icke grundade sig på teorier utan på de verkliga fakta, som då förelågo för detta område, uppgick till ett belopp av cirka 814,000 kronor. Detta var alltså kostnaden endast för en engångsöversvämning, låt vara, att denna översvämning kom till högre nivå, än man här räknar med. Mer än cirka fyra decimeter blir dock icke skillnaden, om man tillägger dessa tre decimeter, med vilka man här föreslår, att vattenståndet får överstiga högsta dämningshöjden vid hög-vattenstånd. Då gör jag mig den frågan: kan det vara någon rimlig sannolikhet för att den premanenta dämningen, då man naturligtvis skall kapitalisera hela skadan, skall stanna vid 1,000,000 kronor efter samma prisnivå — jag anser nämligen här 1910 och 1914 års prisnivå vara densamma — när blott en enda översvämning kunde göra skada för 814,000 kronor? Ja, det är möjligt, att så kan bli fallet, om man begagnar olika beräkningsgrunder. Jag fick visserligen icke riktigt klart för mig av vattenfallsstyrelsens överingenjör, när han höll sitt

upplysningsföredrag för oss i statsutskottet, vad man exakt värderade detta efter. Men han relaterade en utredning av sakkunniga, som framför allt framhöll det där nya, att man på lerjord egentligen icke behöver en avdikning djupare än en meter för att den skall vara tillfredsställande. Jag förstår verkligen icke, vad det bevisar för någonting i detta hänseende, ty jag förmodar, att det icke är möjligt, att man skall framlägga något lagändringsförslag beträffande vår dikningslag. Och eljest gäller väl den lagen, förmodar jag, även för dem, som bo runt Vänern. Jag förstår verkligen icke sammanhanget, även om de här professorerna säga, att man icke behöver dika till mer än en meters diup. Och vad berör detta den här saken, när man enligt lagen har rätt att fordra 1,2 meters dikningsdjup? Men det är tydligt att det kommer att gripa omkring på betydligt större områden, om man skall gå till 1,2 meter: det kan jag förstå.

Så gör jag mig också en annan fråga. Detta gäller ju 8,000 fastigheter, och jag förmodar ungefär lika många fastighetsägare och kanske även andra intressenter, som icke precis äro fastighetsägare. Och indirekt kan det kanske även beröra deras familjer. Det blir sammanlagt så många människor, att man efter svenska förhållanden kommer upp till lika många personer som det finnes invånare i en medelstor stad, vilka komma att mer eller mindre beröras av detta. Vad är det då Kungl. Maj:t föreslår? Jo, att vi skulle bevilja medel till att genast i domstolsväg kunna vidarebehandla detta ärende. Ja, kanske det är meningen, att man omedelbart skall gå fram domstolsvägen i det län, där man har uträkningen klar, innan man ens hunnit klara upp Värmlands län. Detta framgår icke klart av propositionen. Det är givetvis så, att det ena kan vara lika möjligt som det andra. Ty sedan anslag eventuellt står till förfogande den 1 juli i år, kan man ju sätta igång med domstolsförfarandet. Då tycker jag sannerligen, att det är en rimlig fordran, när det nu gäller så många och så mycket, att hela förslaget blir hopräknat och offentligt framlagt så att man kan få se på det samma. Det är verkligen icke någon tilltalande syn detta, om staten skall sätta i gång process eller domstolsförfarande gent emot dessa människor en efter en eller kanske en menighet här eller där. Då förutsätter man, att dessa genast skulle vara beredda att kunna förfäktas sin rätt gent emot staten.

Dock är det väl ändå så, att det kan vara tillåtet framställa den frågan: är det absolut nödvändigt, att dämmningshöjden uppgår till höjdläget 44,85 meter under den huvudsakliga delen av året? Äro vi verkligen så i behov av vattenkraft att man måste gå till så stor dämmningshöjd? Jag har icke sett det minsta bevismaterial härför i den kungl. propositionen. Man säger: så och så mycket kan åstadkommas, och det skall bli ett stort regleringsmagasin. Ja bevars, låt det bli ett regleringsmagasin, med vilket man dämmer i Norrbottens obygd. Där spelar det ingen större roll, om man dränker litet skog eller där det är mossar gör sjöar. Men här, där det gäller en gammal bygd, är det väl ändå litet mera allvar i saken. De här konstgjorda magasinerna och den där uppdämningen innebära ju nästan anordnandet av en rikregulator. Jag är visst ingen motståndare till att staten utbygger vattenfallen, så att vattenkraften kommer till mesta möjliga användning. Och det har visat sig i år, då riksdagen godkände det stora förslag, som framkommit om utbyggnad av vattenfallen i Västerbottens län, utan att ett ord spilldes på detsamma. Det gick igenom utan vidare. Men det här har dock en helt annan karaktär, det kan man icke komma ifrån. När jag tänker på att denna sjös yta är större än hela Malmöhus län, och jag föreställer mig, hur det skulle se ut, om man skulle göra en uppdämning på det här sättet efter hela gränslinjen för det länet, då må herrarna förlåta mig, om jag vill ställa den frågan: kan det icke göras något mjukare, är det absolut nödvändigt med detta? Och det vill förefalla, som om det icke vore så trängande, när man läser sidorna 5 och 6 i den kungl. propositionen, där det omtalas, att sedan man haft denna domstolsbehandling, har man

Ang.
rissa med
Vänernsregle-
ring förenade
kostnader.
(Forts.)

Ang.
vissa med
Vänerns regle-
ring förenade
kostnader.
(Forts.)

tio år att vila på, innan man behöver sätta det igång. Ja, är det icke mera brådskan — om det nu är något allvar i vad man skrivit — då tycker jag verkligen, att förslaget kunde läggas åsido åtminstone så länge, att undersökningen kunde hinna bli färdig, så att man åtminstone kunde syna litet närmare i sömmarna de bestämmelser, efter vilka värderingen skett enligt de här professorernas råd och anvisningar.

Det är en annan sak, som jag icke heller kan förbigå, och det är väl beroende på att jag är bondeman. När nu staten offerar så kolossalt mycket pengar för att skapa litet odlingsbar jord i Norrbottens obygd, så måste jag göra den reflexionen: slår jag ihop all den jord, som vinnes genom dessa kolossala utgifter å ena sidan, och jag tar denna jord, som här mer eller mindre dränkes på den andra sidan, då räcka nog 1,800,000 kronor icke långt. Och dock heter det alltid, att man skall naturligtvis skaffa folk till jorden, man skall öka produktionen för landets skull. Här går man i motsatt riktning, här kommer man oundvikligen att minska produktionen, det kan man icke komma ifrån. Då är även detta ett skäl, som jag tycker åtminstone så till vida borde beaktas, att man finge tillräckligt mycken tid på sig för att det skulle kunna bliva klarlagt, huru mycken mark, som verkligen kommer att dränkas och på vad sätt detta kommer att ske. Och man kunde kanske även få ett svar på frågan, huruvida man icke kunde reglera detta någorlunda tillfredsställande med något mindre dämningshöjd än den, som nu är fastspikad vara den rätta. Jag anser detta vara en rimlig fordran, som man i detta fall kan ställa på Kungl. Maj:t.

Nu hade man ju, såsom frågan låg i utskottet, ingen möjlighet att bordlägga den till ett kommande år. Hade den möjligheten funnits, då hade jag naturligtvis gjort ett sådant yrkande. Men det lät sig icke göra, utan ett avgörande måste ske. Och då har jag icke haft någon annan väg att gå än att helt och hållet yrka avslag på det här föreslagna anslaget av 800,000 kronor och den del därav, som skulle utgå under innevarande år. Men jag vill förklara, att detta mitt avslagsyrkande icke får tolkas så, att jag under alla förhållanden ställer mig på avslagslinjen, när det gäller reglering av Vänern, utan mitt yrkande innebär en önskan om ett sådant uppskov, att man över huvud kan ekonomiskt bedöma frågan i stort och från jordbrukarsynpunkt få litet närmare reda på hur saken ligger och vilka åtgärder man bör vidtaga, innan domstolsbehandlingen kanske om några månader tar sin början. Det är detta jag velat åstadkomma och icke ett avslag under alla förhållanden och för all framtid. Det avser icke min reservation och det yrkande om avslag på de 300,000 kronorna, som jag kommit till.

Jag skall nu, herr talman, sluta med att yrka avslag på den kungliga propositionen, vilket är detsamma som avslag på utskottets hemställan, och bifall till reservationen.

I detta yttrande instämde herrarna *Magnusson* i Skövde, *Bengtsson* i Kullen, *Pettersson* i Stäringe, *Johansson* i Bro, *Gustafson* i Kasenberg, *Ros* och *Månsson* i Backa.

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Lübeck**: Herr talman! Det säger sig självt, att den fråga, som den ärade reservanten här fört på tal, är av mycket stor betydelse, då den, såsom han här har nämnt, berör ett så stort antal ägolotter omkring den mycket långa stranden av sjön Vänern. Och han har alldeles rätt uti, att detta regleringsföretag egentligen är för svenska, och man skulle kunna säga europeiska, förhållanden ganska enastående.

Hans anmärkning riktade sig huvudsakligen däremot, att utredningen icke skulle föreligga i tillräckligt fullständigt skick för att riksdagen nu skulle kunna besluta det steg på vägen, som ett bifall till den förevarande kungl.

propositionen skulle avse. Jag vågar tro, att när statsutskottet, efter att hava fått fullständig föredragning i ämnet, så gott som enhälligt kommit till en annan uppfattning än reservanten, så har man där funnit, att det villkor, som riksdagen tidigare uppställt för att taga detta andra steg på vägen, blivit uppfyllt. Jag kan också i detta sammanhang erinra om att detta andra steg icke är det avgörande steget. Efter domstolsbehandlingen kommer en prövning från Kungl. Maj:ts sida av frågan i hela dess vidd, därvid Kungl. Maj:t har att ur de mest vidsträckt allmänna synpunkter pröva, huruvida detta företag, som ju berör en av de sex stora sjöarna i landet och följaktligen är underkastat alldeles särskilda bestämmelser enligt nu gällande vattenlag, bör få sanktion i det skick, vari det kan komma att framgå från vattendomstolens prövning av saken. När då detta är klart och vattendomstolen har fattat sitt avgörande beslut i frågan, har riksdagen kvar sin prövningsrätt, huruvida företaget i det skick, det av den då sittande regeringen kan komma att framläggas, bör genomföras eller icke och huruvida medel då skola beviljas till genomförandet av detta företag eller icke.

Nu har på utredningen av denna fråga, de s. k. preliminära utredningarna, nedlagts ett belopp, som på sätt kammaren torde ha konstaterat uppgått till icke mindre än $2\frac{1}{2}$ miljoner kronor. Det har blivit ett mycket betydande överskridande av de en gång tänkta kostnaderna, vilket naturligtvis delvis berott på att prisförhållandena under tiden hava ändrats i så hög grad. Det har också berott på att de ursprungligen upptagna beloppen utan tvivel varit för lågt beräknade, ett förhållande, som från riksdagens sida med skärpa påtalats vid ett par tidigare tillfällen. Men det kan möjligen också bero på att man under utredningens gång funnit, att man redan från början behövde gå in mera i detalj, göra utredningen mera tillfredsställande och omfattande, än man tänkt sig. Och det bör i sin mån tala för att utredningen i det skick, den nu föreligger, bör kunna anses vara nog så tillfredsställande för det bedömande, som här förestår.

Herr Olsson i Kullenbergstorp har nu särskilt riktat sig emot, att markskadorna skulle vara för lågt beräknade och att beträffande Värmland de ännu icke blivit fördigberäknade. Vad den sista frågan angår, förhåller det sig så, att alla uppmätningar för uppskattning av dessa kostnader i Värmland äro utförda, men icke sammanförda i längder. Tillräcklig ledning för bedömandet anser man sig ändock hava när det gäller den uppskattningssiffra, som man har framlagt, uppgående till den av herr Olsson i Kullenbergstorp uppgivna summan 1,2 miljoner kronor. Vad själva summans storlek i och för sig angår, att den skulle framstå såsom mycket låg, när man betänker huru lång Vänerns strandlinje är, vill jag betona ett särskilt förhållande, som gäller med Vänerns nuvarande vattenståndsvariationer, och som i mycket hög grad påverkar bedömandet av den skada, som kan uppstå vid en fullständig reglering av sjön.

På grund av de långa perioder, efter vilka Vänerns vattenstånd varierar och som uppgå till 7 å 11 år, inträffar nämligen att Vänerns höjd en hel vegetationsperiod eller längre kan ligga ända till 6 å 8 decimeter över medelvattenståndet i sjön, i motsats till vad som i vanliga fall råder i våra sjöar. Detta inverkar tydligen i mycket hög grad, när det gäller att göra en i detta fall åsyftad reglering av sjön med en dämmningsgräns, som skulle ligga 0,4 meter över sjöns medelvattenstånd. Denna dämmningsgräns ligger följaktligen under det vattenstånd, som kan råda under nuvarande naturliga förhållanden under en hel vegetationsperiod.

Det säger sig självt under sådana omständigheter att den inverkan, som regleringen kan komma att utöva på högvärdig åkermark, är mycket obetydlig. Jag vet icke vad det kan hava berott på, att herr Olsson i Kullenbergs-

*Ang.
nissa med
Vänernsregle-
ring förnade
kostnader.*

(Forts.)

Ang.
vissa med
Vänerns regle-
ring förenade
kostnader.
(Forts.)

torp icke under utskottsbehandlingen kunnat få upplysning om, huru mycket åkermark, som beröres av denna reglering, ty det borde givetvis kunna lämnas uppgifter om den saken. Så mycket kan jag utan vidare säga, att denna inverkan av nyss anförda skäl blir mycket obetydlig. Vad regleringens inverkan på jordbruket beträffar hänför den sig sålunda huvudsakligen till sådan mark, som är utlagd till ständig vall eller naturlig äng. Det kan också kanske vara ägnat att belysa frågan om inverkan på marken, när jag säger, att då ett par av de mest sakkunniga och betydande strandägarna vid Vänern, vilka för någon tid sedan hade en överläggning med vattenfallsstyrelsen om dessa förhållanden, blevo tillfrågade, huruvida 1920 års vattenstånd hade utövat någon mycket skadlig inverkan på stranden vid Vänern, så lämnade dessa det beskedet, att någon nämnvärd inverkan icke uppstått av 1920 års vattenstånd. Det förhöll sig emellertid så, att vattenståndet 1920 från den 15 maj och till den 20 oktober, d. v. s. under hela vegetationsperioden, stod högre än den dämningssgräns man enligt föreliggande förslag skulle begära hos vattendomstolen. Jag tror man kan anse det som ett bevis så gott som något för att den inverkan, som de värmländska strandägarna kunna komma att röna genom regleringen, icke är så betydande som man nu synes föreställa sig, och det utgör också samtidigt en förklaring till, att i en preliminär beräkning skadeståndsbeloppet har blivit så pass lågt.

Den ärade reservanten vände sig också mot att man här framlagt i viss mån nya principer för beräkningen av skada på mark, särskilt med hänsyn till torrläggningdjupet, och att det lagligen fastställda torrläggningdjupet är 1,2 meter. Därmed förhåller sig så, att man för att kunna utföra den graderingskalkyl, som man måste göra vid en beräkning av detta slag, där det gäller att bedöma huru mark av olika slag och liggande på skilda höjder påverkas av regleringen jämfört med den påverkan dessa marker lida av det naturliga vattenståndet, har under medverkan av framstående sakkunniga, professor Juhlin-Dannfelt, professor von Feilitzen, byråchefen Enblom och byrådirektören Slettenmark i hydrografiska anstalten, gjort en ingående jämförande ekonomisk utredning över torrläggningdjupets inverkan, och man anser sig vid denna utredning hava kommit till, att för åkerjord på lergrund det ekonomiskt lämpliga täckdikningsdjupet skulle utgöra 1 meter och för torvjord ned till 0,5 meter. Det bör därvid erinras om, att när man talar om ett täckdikningsdjup av 1 meter och ett torrläggningdjup av 1,2 meter enligt lagen, så bör man till täckdikningsdjupet lägga lutningen i samlingsrören ut till huvuddikena, och därmed kommer siffran 1 meter icke att skilja sig så avsevärt från den i lagen angivna siffran. Emellertid, med denna fråga må det förhålla sig hur som helst, det är en ganska oväsentlig detalj, som i varje fall kommer att bliva föremål för en noggrann prövning vid vattendomstolens behandling av frågan, och som för denna jämförande utredning mellan inverkan på olika markslag icke har någon så genomgripande betydelse.

Jag tror, att jag med detta har i huvudsak belyst de betänkligheter, som den ärade reservanten framställt emot det föreliggande förslaget. Han anmärkte till slut, att utredningen icke har framlagts offentligt. Emot det kan jag endast framhålla, att i den omfattning det varit erforderligt att framlägga utredningen till allmänt bedömande, tror jag den föreligger i den kungl. propositionen. Särskilt för utskottets ledamöter har det varit ytterligare tillfälle att taga del av handlingarna, och jag förmodar den ärade reservanten också tagit del av det synnerligen omfattande material, som föreligger i frågan, och därav kunnat bilda sig en uppfattning om, huru pass grundlig den förevarande undersökningen i själva verket varit.

Det framställdes slutligen den frågan, om den dämningshöjd, som här är föreslagen verkligen behöves, och om man icke skulle kunna nöja sig med

mindre. På det skall jag endast svara, att dämmningshöjden har vid det nuvarande läget av frågan bestämts med hänsyn till vad som synts vara ekonomiskt, därvid man ändock räknat med att nyttan skulle tillsvidare uppstå allenast för det nuvarande kraftverket vid Trollhättan utan hänsyn till att detta kraftverk kommer att ytterligare utvidgas och andra kraftverk tillkomma vid Lilla Edet och Vargön. Jag skall till belysande av innebörden av regleringsfrågan nämna, att medan man nu vid Trollhättan har utbyggda omkring 160.000 hästkrafter, man skall efter regleringens genomförande och den därmed vunna möjligheten till års-, dygns- och veckoregleringar utan tvivel kunna under årens lopp taga ut från fallen mellan Vänern och havet ytterligare åtminstone ett par hundra tusen hästkrafter för att icke taga till siffran för hög. Denna siffra på ett par hundra tusen hästkrafter är dock icke mer än cirka 5 års normala ökning i vårt behov av vattenkraft, sådan den visat sig vara sedan ett par årtionden tillbaka. Därav torde utan tvivel framgå, när man sammanställer detta med denna regleringsbassängs utomordentligt stora betydelse för hela mellersta Sverige, varmed Trollhättanätet är elektriskt sammankopplat, att man icke får så mycket kraft att man kan anse det vara för mycket för behovet under så lång tid framåt, som man nu har anledning att räkna med.

Till allra sist vill jag endast framhålla, att när den ärade reservanten började sitt anförande med att säga, att detta var en av industrins och jordbrukets stora intressemötsättningar, så kan jag icke underskriva ett sådant uttalande. Det är min fasta övertygelse, att jordbruket i stort sett icke har skada av Vänerens reglering. Strandägarna komma givetvis att lida skada och den skadan kommer att tillfullo ersättas enligt lag. Men jordbruket i stort sett kommer icke att lida skada, när man tänker på de väldiga jordarealer i södra och mellersta Sverige, som av denna Vänerens reglering under kommande årtionden komma att draga stort och varaktigt gagn.

Jag ber, herr talman, att på dessa skäl få hemställa, att kammaren måtte bifalla den kungl. propositionen.

Herr **Andersson** i Råstock: Herr talman! Efter herr statsrådets anförande är det icke mycket att tillägga. Jag vill endast säga till herr Olsson i Kullenbergstorp, att då han ett par gånger i sitt anförande förklarade, att han var beredd att intaga den ställningen, att det för landet betydelsefullaste finge lov att så att säga segra på det mindre betydelsefullas bekostnad, så tycker jag verkligen, att herr Olsson i Kullenbergstorp skulle vara beredd att åtminstone gå så långt nu som utskottet gjort, att han skulle kunna vara med om denna begäran för att ge vattendomstolen en utgångspunkt till att bedöma dessa ting, när ärendet nu kommer dit.

För att ge ytterligare relief åt storhetsordningen av detta företag skall jag be att utöver vad herr statsrådet anförde få omnämna det, som återfinnes i propositionen, men som herr Olsson i Kullenbergstorp icke nämnde, och det är, att endast två decimeter högre vatten i Vänern motsvarar en energimöjlighet av cirka 100.000 ton kol eller lika mycket, som samtliga ångdrivna elektricitetsverk i vårt land nu konsumera. Det var en sida av saken, men det var endast hälften av den uppdämning, som man här avser att åstadkomma, som lämnar ett sådant resultat. Herr statsrådet har nyss erinrat om, att det skulle kunna vinnas ut ytterligare 200.000 hästkrafter genom ytterligare utbyggnad av fallen vid Göta älv. Man kan sålunda få ut i runt tal av det vatten, som passerar Göta älv, icke mindre än 400.000 hästkrafter. Jag skulle tro, att dessa siffror äro synnerligen stora i jämförelse med den skada, som vållas jordbruket, en skada som förresten icke blir så stor, som man här vill göra gällande, på den grund att man genom att vidga utloppet ur Vänern är i stånd

*Ang.
vissa med
Vänerensreg-
lering förnöde
kostnader.*
(Forts.)

Ang.
vissa med
Vänerns regle-
ring förenade
kostnader.
(Forts.)

att tappa av vattnet så mycket hastigare, att den totala översvämningstiden blir kortare än den mången gång hittills varit.

Men jag skall be att få ge ytterligare ett litet belägg för storhetsordningen härvidlag. Jag fick för en liten stund sedan ett par siffror, som uträknats av en som brukar kunna räkna. Jag skall icke nämna namnet, men jag vill säga det, vilket särskilt borde intressera herr Olsson i Kullenbergstorp, att det är ett faktum nämligen, att man sparar åtskilligt genom att reglera här, man sparar i Mellansverige, man ger en möjlighet att nyttja ut Dalälvens vatten utan att behöva dämna upp Siljan. En uppdamning av Siljan för att lämna motsvarande krafttillgång, som det här gäller, skulle nämligen behöva utföras till en höjd av 3.8 meter. Jag tror, ifall man skulle komma i det predikamentet att man ovillkorligen behövde detta, att man då skulle draga sig för att göra en sådan uppdamning, ty den skulle komma att dränka en betydligt större areal av odlad jord än vad här ens är fråga om. Det kan icke på minsta sätt jämföras enligt mitt sätt att resonera. Det är i varje fall så, herr Olsson i Kullenbergstorp, att den sjön är 286 kvadratkilometer enligt uppgift i Nordisk Familjebok, under det att Vänern har 5,568 kvadratkilometers yta.

När man tar i betraktande, att det här gäller, som herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet också sade, att åstadkomma en bättreushållning med vår vattenkraft, när det gäller att kunna så snart som möjligt tillfredsställa de årligen ökade behoven av elektrisk energi, när det gäller att ifrån Trollhätteverket, ifrån de vid Göta älv placerade kraftverken tillgodose, herr Olsson i Kullenbergstorp, icke minst Skånes behov av elektrisk energi, då förstår jag verkligen icke huru man kan komma på den barocka idén, att det nu är nödvändigt, sedan man gjort så mycket av utredningsarbetet färdigt, att stoppa, sedan man hunnit till det stadium, då man är så långt kommen, att man snart är färdig att lägga fram ett betydande material för vattendomstolen. Jordbrukarnas rätt är icke på något sätt kränkt, och den kommer att bevakas helt och fullt vid vattendomstolen.

Under hänvisning till vad jag nu anfört ber jag, herr talman, att få på det livligaste tillstyrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Om jag nu skulle säga ett par ord gentemot vad min ärade vice ordförande i statsutskottet yttrade, så tycker jag nästan, att hans bevisning, när han drog fram sjön Siljan, syntes vara lagd efter det minsta motståndets lag. Den skall man utnyttja, och som han troligtvis känner herrarna däruppe i Dalom, antar jag han var rädd för att komma med något förslag om Siljan. Man ser ju, när det är uppe andra jordfrågor, att de som bo vid Siljan hava sin egen lag, nämligen denna skifteslag och dylikt, så nog hade de stritt emot på ett helt annat sätt än de som bo i Värmland och Västergötland. Det ger jag honom således alldeles rätt i: att försöka göra något liknande med Siljan, det hade mött ett helt annat motstånd, och då hade det rörts upp både himmel och jord om en sådan sak. Men det är icke något bevis för att man skall dämna upp Vänern på sätt som föreslagits.

Så var det frågan om den punkt, som man skulle gå ut ifrån, sade den ärade talaren. Ja, det har jag också i mitt första yttrande berört, när jag rent ut framställde den frågan: kan man verkligen icke tänka, är det nu så fastslaget, upplärd, att det tvunget skall vara denna höjd, 44,85 meter? Det har talats om vad man skulle vinna med denna reglering i hästkrafter, det är precis detsamma som man här säger: om man icke tar den höjdpunkten, så vore det icke alls någonting, nog kan man göra en dygns- och veckoreglering med lägre uppdamningshöjd — fast skall man det, kan man icke vinna fullt så många hästkrafter. Men det är icke att föra diskussionen rent sakligt. Det är inte att föra diskussionen sakligt, om man låtsar, att för den händelse det icke bleve så stor upp-

dämmningshöjd, som nu är föreslagen, ingenting skulle vinnas. Så kan icke vara förhållandet — det är alldeles omöjligt.

Herr statsrådet yttrade vidare, att det icke innebure ett avgörande i sakfrågan, om man beviljade ett anslag i och för inledande av domstolsbehandlingen. Jag har dock verkligen svårt att finna, att detta tal är *reellt* berättigat — kånbända är det så *formellt* sett. Om man härvidlag inlåter sig på domstolsbehandling och så att säga löper hela fältet över, är det då i realiteten på minsta sätt tänkbart, att man sedermera kunde få en lösning av denna fråga med utgångspunkt från t. ex. en annan vattendämmningshöjd? Helt säkert icke! Jag vågar därför påstå, att frågan reellt sett avgöres i och med det att man går till domstolsbehandlingen. Därmed har man ju gått längre än till blott förberedelser i vanlig mening, varigenom man gör sig underrättad om vad ett företag skall kosta och dylikt.

Jag lade också märke till, att i stället för att direkt påstå eller på något sätt bevisa, att utredningen på detta område var så fullständig, som man vid riksdagsbeslutet år 1922 förutsatte, nöjde sig herr statsrådet med den förklaringen, att när majoriteten i statsutskottet ansett sig kunna tillstyrka ett beslut i förvarande riktning, så borde det räcka. Ja, det får väl i ty fall anses vara ett indirekt bevis! Det framhölls också, att jag kunde ha framställt en fråga om huru mycket åkermark, som komme att beröras av regleringsföretaget. Ja, den frågan framställde jag verkligen — i samband med det upplysningsföredrag, som hölls i utskottet — men man sade sig icke kunna giva något svar. Under sådana förhållanden tycker jag sannerligen, att den förberedande utredningen icke kan anses slutförd.

Sedan gled man så lätt förbi det påpekande som gjordes, att icke mindre än 8.000 personer skulle komma i procesställning, om förslaget bifölles. Jag anser verkligen, att man först borde göra allt vad göras kunde för att få tillfälle att bedöma denna fråga opartiskt och i stort sett. Man borde, innan man går till domstolsbehandling, släppa ut frågan till en vederhäftig kritik. Det finns väl andra personer, än de som deltagit i den hittillsvarande utredningen, som kunna ha någon vederhäftig mening i denna fråga.

Man sökte också kringgå anmärkningen, att vid beräkning av skadan å åkerjorden avvikelse föreslagits från vad som enligt lagen gäller om avdikningsförhållanden, nämligen med hänsyn till torrlägningsdjupet. I den delen fick jag icke något ordentligt svar. Kan man verkligen suspendera lagen i detta fall? Nej, detta kan uppenbarligen icke ske, försåvitt inte Kungl. Maj:t och riksdagen beslutar en lex in casu; eljest lär man väl ändå få tillämpa den nuvarande lagens bestämmelser i ämnet, trots det yttrande, som avgivits av ett par professorer härvidlag. Det sades också, att det ekonomiskt lämpligaste torrlägningsdjupet kunde graderas till 1 meter, varemot jag vill framhålla, att man lika lätt kunde utgå från 1,2 meter, såsom det står i lagen. Jag har varit med som skiftesgodman vid så många dikningsföretag, att jag är tämligen inne i saken. Och när det nämndes, att man även bör taga i beräkning lutningen vid dikning, varigenom man komme nära den lagstadgade siffran av 1,2 meter, så vill jag framhålla, att även detta är en sak, som följer av dikningslagens bestämmelser. Det förhåller sig ju över huvud taget så, att man har rätt att även gentemot sina grannar tvinga fram en avdikning av jorden till ett djup av 1,2 meter och t. o. m. att få dem att bidra till kostnaderna härför i den mån företaget gagnar dem. Allt vad i detta avseende sagts är sålunda icke något svar på mina frågor utan innebär bara ett kringgående av desamma.

Det påstods vidare, att i denna sak behövde icke jordbrukets och industriens intressen kollidera med varandra. Ja, det är gott och väl, om en viss jordbrukare får ersättning för det intrång och den skada, han av ifrågavarande anledning tillfogats, men det är icke de enskilda jordbrukarnas intressen, som

Ang.
cissa med
Vänorsregle-
ring förenade
kostnader.

(Forts.)

Ang.
vissa med
Vänerns regle-
ring förenade
kostnader.
(Forts.)

komma att bliva lidande på detta utan det är jordbruket in toto; det är Sveriges åkerjordsareal, som i kanske högst avsevärd grad blir på detta sätt förminskad. Till sist vill jag framhålla ännu en sak. Det är måhända icke herr statsrådet bekant, att det råder en oändlig skillnad mellan å ena sidan en blott temporär vattenöversvämning och å andra sidan ett motsvarande stillastående vatten till samma höjd eller t. o. m. av mindre höjd. Det stillastående vattnet, indämningsvattnet, medför, att jorden blir alltför sur att bruka som åkerjord. En översvämning på det ena eller andra området kan varje jordbrukare bliva utsatt för; annars skulle hans jord ligga uteslutande på backar — varje rinnande vattendrag och även sjöar översvämma väl någon gång. Men det senare slaget av vatten är icke stillastående utan rinner bort och omsättes så fort som möjligt. Det är detta förhållande, som givetvis har ytterst stor betydelse för föreliggande fråga. I fråga om Vänerns reglering däremot skulle under största delen av året ett absolut stillastående vid en viss högre nivå råda, och denna olägenhet komme enligt min mening att i framtiden spela en oerhört mycket större roll, än vad som kan inträffa vid översvämningar, där vattnet visserligen kan stiga till en betydligt större höjd.

Jag förstår alltför väl, att min strid mot utskottets ståndpunkt är ojämn — man har satt sig före, att detta förslag skall genomdrivas, kort och gott. Jag vet som bondeman mycket väl, att jag får draga det kortaste strået. Men jag trodde ändå, att en appell därom, att intresserade inom och utom riksdagen skulle få tid och tillfälle att fullt objektivt sätta sig in i denna fråga, borde vinna anklång. Men detta är tydligen något, som icke medges — det förstår jag alltför väl — och jag får naturligtvis finna mig i det. Jag själv hör naturligtvis icke till dem, som lida någon skada i anledning av Vänerns reglering, och jag förmodar att herr statsrådet och mina ärade kamrater i kammaren förstå, att det icke är av egennyttan eller någon annan dylik bevekelsegrund, som jag tagit till orda i denna fråga. Jag har yttrat mig endast därför att jag dels velat påpeka, att de föreskrifter, som 1922 års riksdag bestämde, icke äro uppfyllda, dels därför att jag ansett, att man alltför lättvindigt går att fatta beslut i en så ödesdiger fråga utan att fullt kunna överblicka densamma.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Jag har begärt ordet för att erinra herr Olsson i Kullenbergstorp om att de spörsmål han i dag framställt, har han även framlagt i statsutskottet, utan att dock någon annan ledamot av utskottet än han själv undgått att bli övertygad av de upplysningar som lämnades. Jag nödgas relatera, huru vi behandlat frågan i utskottet, för att kamraterna i kammaren skola få klart begrepp om, att vi ägnat all möjlig uppmärksamhet åt densamma.

Inom fjärde avdelningen i statsutskottet, vilken i första hand har att förbereda ärenden av detta slag, förekom en upplysande redogörelse i frågan av en högre tjänsteman i vattenfallsstyrelsen. När sedermera ärendet kom till statsutskottet in pleno, framhölls det, att det skulle vara önskvärdt, att samtliga ledamöter bleve litet mera informerade i ärendet än vad de kunde bli enbart med hjälp av de sakliga upplysningar, som lämnades av ledamöterna av fjärde avdelningen. Det är för övrigt alldeles givet, att när man, som fallet är med statsutskottets medlemmar, skall sitta och behandla så många hundra frågor om året, man icke kan tränga in och bli sakkunnig i dem alla, i synnerhet icke i en så rent teknisk fråga som denna. Det var heller ingen av fjärde avdelningens ledamöter, som satte sig emot det föreslagna arrangemanget att få ett upplysningsföredrag till stånd även inom utskottet in pleno. När nu detta föredrag hölls, närvaro alla medlemmar av utskottet och dessutom även två andra intresserade. Jag nämner detta senare, därför att man brukar säga, att statsutskottet är en så

sekret församling, att den icke vill släppa in någon inom sina dörrar; så tillmötesgående var emellertid utskottet i detta fall. Det framställdes då i samband med föredraget en rad frågor i ämnet, och om herr Olsson i Kullenbergstorp icke var i stånd att fatta svaret på sin fråga om åkerarealeas myckenhet, skall jag be att få nämna, att överingenjören svarade för sin del, att siffrorna i fråga kunde beräknas med ledning av de resultat, som vunnits beträffande de två andra län, där utredningen vore slutligt genomförd. Jag tror för resten, att herr Olsson i Kullenbergstorp icke stod så alldeles utan dylika siffror, eftersom han ett ögonblick senare var i stånd att räkna ut storleken av den åkerareal, som enligt vad det uppgavs skulle komma att betalas med alltför små belopp. Huru kunde herr Olsson i Kullenbergstorp räkna ut detta, när han icke visste, huru stor areal företaget över huvud komme att beröra? Herr Olsson i Kullenbergstorp borde ju nämligen, enligt mitt sätt att resonera, icke under sådana förhållanden kunnat få fram, att siffrorna varit för låga.

Vad sedan frågan om de temporära översvämningarna angår, så förhåller det sig på det sättet, att det har påvisats, att dessa översvämningar i många fall kunnat bli kortvarigare tack vare dylika indämningar än tidigare varit händelsen. Det har också alldeles nyss till mig lämnats den upplysningen, att strandägarna kring sjön Skagern, vilka vid igångsättande av ett liknande företag befarade, att de skulle komma i synnerligen stora svårigheter, den dag som i dag är förklara, att olägenheterna icke äro på långa vägar så stora, som man till en början trodde.

Vad som förvånar mig på det allra högsta är, att herr Olsson i Kullenbergstorp, såvitt jag kunde förstå, ville börja i galen ända vid behandlingen av denna fråga. Han önskade nämligen, att man först skulle beräkna vad det hela borde i stort sett komma att gå till. Jag ber verkligen om ursäkt, men det är just den saken det är fråga om att göra. Ty hur är det man här går till väga? Jo, man har anlitat de mest sakkunniga personer man kunnat få tag i — även godemän från vederbörande orter, herr Olsson i Kullenbergstorp. Om jag icke känner godemansinstitutionen alltför dåligt bruka icke godemännen försumma att tillse sina kommittenters intressen. De söka säkerligen skipa rättvisa på alla sätt, och jag tror icke att de underlätit någonting i detta fall nu heller. Det är just, herr Olsson i Kullenbergstorp, för att kunna bedöma frågan i stort, som utredningen härvidlag pågått i så många år. Just ur den synpunkten är det nödvändigt, att man får fram ett resultat, varifrån domstolarna kunna gå ut vid sin handläggning av frågan.

Slutligen ännu ett ord. När herr Olsson i Kullenbergstorp talade om det belopp av en miljon kronor, som skulle utbetalas såsom ersättning för skada å åkerjorden, glömde han — och jag förstår det så rasande väl; det var så bekvämt att glömma — att det står på sidan 4 i propositionen, att å beloppet skulle utgå 50 % förhöjning. Det blir sålunda icke fråga om en miljon i detta fall utan om en helt annan siffra. Om jag därtill lägger, att vederbörande jordägare naturligtvis komma att göra sina intressen gällande, tror jag icke, att man behöver — i varje fall icke från jordägarnas sida — se mörkt på denna sak; säkerligen komma de att tillgodose sina intressen, och nog ha de möjligheter i detta avseende. För övrigt äro de institutioner, som det här är fråga om, nämligen vattendomstolarna, helt visst mera kompetenta än samtliga riksdagsmän tillsammans att avgöra denna rättsligt-tekniska fråga, och särskilt att avgöra värdet av åkerjorden. Med det sätt varpå vattendomstolarna arbeta, komma dessa säkerligen till ett tillförlitligare resultat än om herr Olsson i Kullenbergstorp och jag och allihop andra här i kammaren sloge oss ihop och studerade en massa papper. Vi komme ändå icke till någon klarhet i saken.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

*Ang.
vissa med
Vänerns regle-
ring förenade
kostnader.*
(Forts.)

Ang.
vissa med
Vänerns regle-
ring förenade
kostnader.
(Forts.)

Herr Osberg: Herr talman! Jag förstår väl herr Olssons i Kullenbergstorp betänkligheter mot den reglering av vattenhöjden uppåt, som skulle vidtagas enligt det föreliggande förslaget, och jag inser ju, att herr Olsson ömmar för den svenska åkerjorden. Emellertid får man väl ändå bedöma frågan även från andra synpunkter. De stora kraftkällor, som vi ha i södra Sverige, måste naturligtvis, så långt det över huvud taget är möjligt, utnyttjas — därom äro väl alla ense. Under sådana förhållanden få väl herr Olssons i Kullenbergstorp betänkligheter vika.

Jag begärde emellertid ordet, herr talman, för att säga, att det skulle vara intressant att höra herr statsrådets uppfattning om en tanke, som jag hyst, nämligen att en reglering nedåt skulle vara förmånligare ur alla synpunkter. Gjordes en sådan, behövde herr Olsson i Kullenbergstorp icke ha några farhågor för den svenska åkerjorden, utan den saken kunde bortelimineras. Föreliggande regleringsförslag går som bekant ut på något över 14 miljoner kronor, och jag förstår väl, att även en reglering nedåt skulle medföra stora olägenheter likaväl som det här ifrågakvarande förslaget. Jag tror emellertid, att kostnaderna för en dylik reglering skulle bli mindre än för en reglering uppåt. Jag inser visserligen, att en del hamnar, som ligga vid Vänera, skulle på detta sätt bliva lidande, men jag kan som sagt icke föreställa mig annat än att kostnaderna skulle kunna nedbringas i betydlig grad. Nu kommer jag emellertid icke att framställa någon invändning mot antagandet av förevarande förslag. Jag anser tvärtom, att frågan är av den allra största vikt, och att den bör drivas fram så fort som möjligt. Jag kan heller icke förstå, varför herr Olsson i Kullenbergstorp så ivrigt bekämpar utskottets ståndpunkt. Jag skulle kunnat vänta ett dylikt motstånd närmast från värmlänningarnas sida, men det ser ut, som om de och andra, vilka bo i landsdelar gränsande intill området i fråga, toge det med lugn och ro. Jag har sålunda icke något annat yrkande att göra än om bifall till det föreliggande förslaget, men det skulle vara intressant att höra herr statsrådets mening om tanken att reglera nedåt i stället för uppåt.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Jag vågade för min del icke framställa en sådan begäran som att man skulle reglera nedåt, utan jag ville blott att man borde reglera till icke fullt så stor dämmningshöjd som den föreslagna. Det förvånar mig verkligen, att den siste ärade talaren kunde gå så långt som han verkligen gjorde.

Jag vill gentemot utskottets vice ordförande säga, att jag icke det minsta inlåtit mig på den tekniska sidan av saken. Jag ger honom rätt däri, att varken han eller jag begriper den delen, men vad jag begriper en smula är jordbruk och dikning. Dessa saker har jag sysselsatt mig med rätt mycket — jag vet inte om den ärade vice ordföranden i statsutskottet gjort det — och dem känner jag till och vågar också yttra mig om. Och huru det stillastående vattnet inverkar på åkerjorden, det vet jag också och begriper. Jag har sålunda icke alls givit mig in på ett fält, som jag icke förstår. Jag har också framhållit det, att när jag ofta som god man deltagit i dikningsföretag, har det alltid varit regel, att man hållit sig vid ett dikningsdjup av 1,2 meter, och jag förstår icke, varför man nu skulle gå ifrån den principen. Jag måste konstatera, att jag icke fått något verkligt svar i den delen.

Så var det vidare frågan, huruvida den företagna utredningen vore tillfredsställande eller icke. Utskottets vice ordförande säger nu, att utredningen är tillräckligt uttömmande för att man skall kunna gå till process. Ja bevars, jag har aldrig sagt något annat, men jag tycker, att det hade varit skäl att se på frågan i stort och låta den undergå en vederhäftig kritik. Då ju utredningen redan pågått så länge, hade det, synes det mig, icke behöfts, att man ginge fram så förskräckligt bråttom i detta fall.

Slutligen var det en liten sak, som den ärade takaren tog en smula miste på. Han ville låta påskina, att jag icke var så okunnig om arealen av åkerjorden. i det att jag suttit i utskottet och gjort beräkningar i det avseendet. Detta var nog ett misstag, herr Anderson, men det beror väl på att herr Anderson som vice ordförande sitter så högt i utskottet, att han icke kan se vad som försiggår vid den andra änden av bordet. Det var min granne, som gjorde den beräkningen, och icke jag, även om frågan framställdes av mig. Jag har velat lämna den upplysningen, för att man icke skall tro, att jag säger mig sakna kännedom om en sak, ehuru jag i själva verket fått reda på den.

*Ang.
vissa med
Vänerns regle-
ring förenade
kostnader.*

(Forts.)

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Lübeck:** Herr talman! Med anledning av den fråga, som herr Osberg riktade till mig — och jag ber att i detta sammanhang få säga, att det aldrig är farligt att *fråga*; även herr Olsson i Kullenbergstorp hade mycket väl kunnat fråga, och han skulle ha fått ett hövligt och uttömmande svar — så vill jag upplysa, att frågan om regleringen nedåt har givetvis varit föremål för undersökning i samband med den utredning av saken som skett. Vid varje reglering av detta slag gäller det helt enkelt att passa in det regleringsmagasin, som man ansett vara till volymen lämpligt, mellan de mest ekonomiska gränserna. Det gäller över huvud taget att finna de gränser, inom vilka man kan genomföra en reglering efter så att säga det minsta motståndets lag, ur såväl ekonomiska som andra synpunkter — man måste ju också taga hänsyn till vissa allmänna synpunkter, som ligga utanför och ofta ovanpå de ekonomiska, och sålunda, som sagt, passa in regleringsmagasinet på det fördelaktigaste sättet. Om man nu skulle förlägga regleringsmagasinet i högre grad nedåt, skulle man alltför starkt inverka på de intressen, som besväras av låga vattenstånd. Emellertid vill jag på denna punkt särskilt fästa uppmärksamheten på, att vid vattendomstolens behandling av frågan spörsmålet om regleringsmagasinets lämpligaste anpassning utan tvivel kommer att bli föremål för särskild granskning. I andra fall, där vattendomstolarna haft att behandla stora regleringsföretag, ha de alltid sökt pröva huruvida man icke skulle minska skadan för andra intressen genom att förlägga regleringsmagasinet i högre grad nedåt. Det lider sålunda intet tvivel, att vattendomstolarna skola ha sin uppmärksamhet fäst på denna möjlighet.

Vad sedan frågan om utredningens fullständighet angår, som herr Olsson i Kullenbergstorp återigen förde på tal, vill jag uttala som min mening, att när nu utredningen förelägges vattendomstolarna, så är den så fullständig, som den över huvud taget kan och bör vara. Man kan icke få svar på alla de frågor, som från olika håll framställas, utan att dessa först prövas av vattendomstolen och vissa grunder fastställas, enligt vilka sedermera den slutgiltiga värderingen av strandskadorna skall äga rum.

Herr Olsson i Kullenbergstorp efterlyste för andra gången svar på frågan om dräneringsdjupets betydelse. I detta fall kan jag icke uttrycka mig tydligare än jag gjorde tidigare, då jag sade, att så som de naturliga vattenstånden och åkermarkerna här ligga i förhållande till dämningshöjden, dräneringsdjupet 1,2 meter icke kommer att spela någon avgörande roll. Den utredning, som gjordes beträffande det ekonomiska torrlägningsdjupet för olika slag av marker, behöves för den ekonomiska jämförelsen mellan markvärdena före och efter upp-dämningen, och det är givetvis icke tal om att för genomförandet av Vänerns reglering ändra lagen på sätt herr Olsson i Kullenbergstorp berörde.

Till sist vill jag endast med anledning av herr Olssons i Kullenbergstorp påpekande om den permanenta dämningens stora olägenhet för jordbruket i jämförelse med temporära dämningar säga, att jag kan icke annat än instämma med herr Olsson i Kullenbergstorp däri, att det alldeles självklart så är förhållandet. Det är just därför, som skadeersättningar utbetalas för den permanenta däm-

Ang.
vissa med
Vänerns regle-
ring förenade
kostnader.
(Forts.)

ningsrätten, ehuru densamma icke alltid kommer att medföra, att v
går upp till dämningshöjdens gräns. Som herrarna veta, förhåller det sig så,
om regleringen skall vara till nytta måste man utnyttja sitt magasin, och sål
des sänka vattenståndet under dämningshöjden. Man får sålunda betala så, som
om man ständigt dämde till den övre gränsen, men måste med naturnödvändig-
het utnyttja sitt magasin och följaktligen sänka vattenståndet under denna gräns.
Detta är förklaringen till att skadan för strandägarna aldrig blir så stor, som de
från början föreställa sig. Det är den erfarenhet man gjort vid varje genom-
förd vattenreglering av detta slag.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner
dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet
fogade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,41 e. m. för att åter samman-
träda kl. 7 e. m., då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

In fidem.
Per Cronvall.